

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE

I N F O R M A C I J A

**o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj
2018/19. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine**

Mostar, novembar/studeni 2018. godine

SADRŽAJ

| | |
|---|-----------|
| UVOD..... | 3 |
| 1. OSNOVNE ŠKOLE | 4 |
| 1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH po kantonima | 4 |
| 1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu | 14 |
| 2. SREDNJE ŠKOLE | 18 |
| 2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH po kantonima | 18 |
| 2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu | 32 |
| REZIME..... | 36 |
| PREPORUKE | 38 |

UVOD

Programom rada Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke za 2018. godinu planirana je izrada Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine radi dostavljanja iste Vladi Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje.

Cilj izrade Informacije o upisu učenika u osnovne i srednje škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine je praćenje broja upisanih učenika u prvi razred osnovnih i srednjih škola i ukupnog broja učenika u osnovnim i srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine i po kantonima, te uporedno prikazivanje prikupljenih podataka u odnosu na četiri prethodne školske godine radi praćenja trenda povećanja, odnosno smanjenja broja učenika u petogodišnjem periodu.

U prvom dijelu Informacije bit će predstavljeni i analizirani podaci o broju upisanih učenika u prvi razred osnovnih škola i ukupnom broju učenika u osnovnim školama za svaki kanton u Federaciji BiH, a zatim i zbirni podaci za Federaciju BiH. Pored navedenog, u prvom dijelu Informacije bit će navedeni i podaci o broju djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja, što je obaveza proizašla iz člana 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ br. 88/07). U drugom dijelu Informacije bit će predstavljeni i analizirani podaci o broju učenika upisanih u prvi razred srednjih škola i ukupnom broju učenika u srednjim školama po kantonima, a zatim i zbirni podaci za Federaciju BiH. Na kraju Informacije, bit će prezentiran rezime najvažnijih pokazatelja i zaključaka Informacije, te preporuke na koji način se može unaprijediti stanje u osnovnom i srednjem obrazovanju s aspekta pokazatelja o trendovima upisa učenika u osnovne i srednje škole u Federaciji BiH.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini, ali se uvodilo neujednačenom dinamikom po kantonima. Od školske 2009/10. godine, ono se provodi u svim kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine. U kantonima koji su zadnji uveli devetogodišnje osnovno obrazovanje, prva generacija učenika koji su završili devetogodišnje osnovno obrazovanje se u tekućoj školskoj godini upisala u prvi razred srednje škole (Srednjobosanski, Zapadnohercegovački i škole u Hercegovačko-neretvanskom kantonu koje realiziraju nastavni plan i program Zavoda za školstvo Mostar).

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2018/19. godini počela je 3. septembra 2018. godine u svim kantonima u Federaciji BiH.

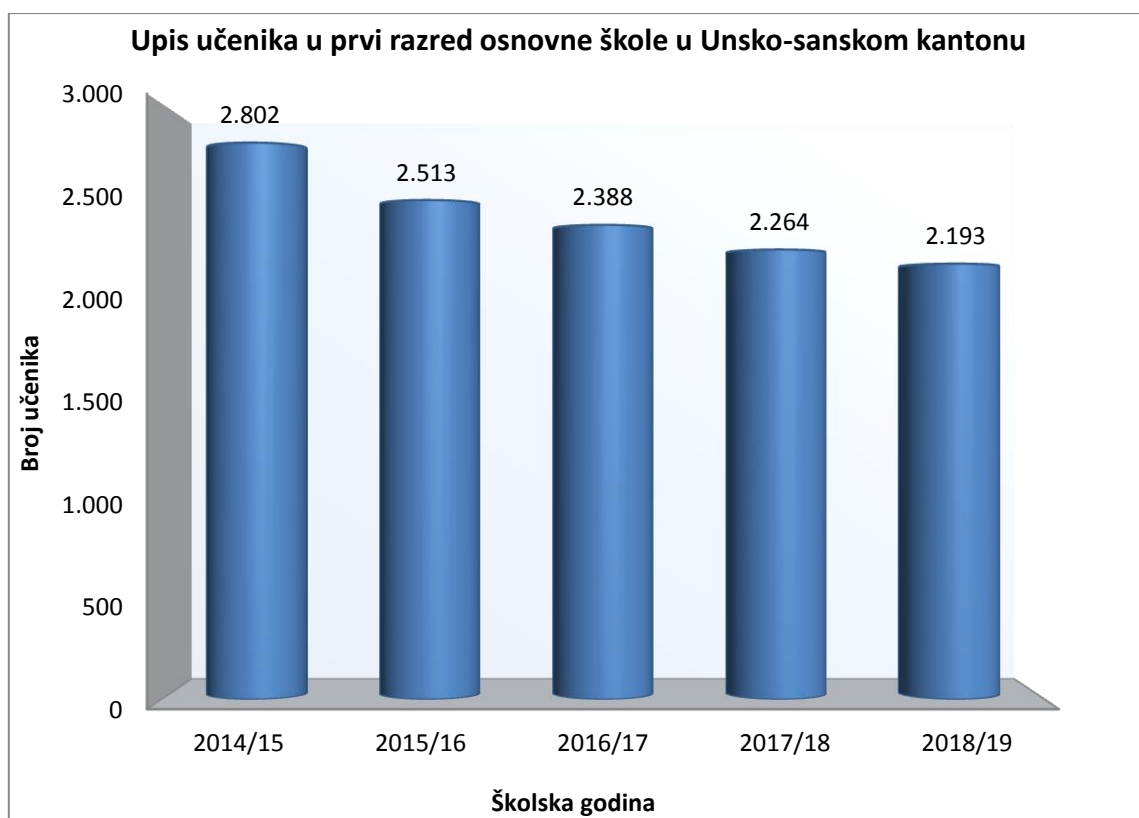
Za izradu Informacije korišteni su podaci Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i Federalnog zavoda za statistiku, dok smo podatke o upisu u tekuću školsku godinu za Posavski kanton, Srednjobosanski kanton, Zapadnohercegovački kanton i Kanton 10 preuzeli iz sredstava javnog informiranja.

1. OSNOVNE ŠKOLE

1.1. Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini, upisana su **2.193** učenika, što je manje za 71 učenika, odnosno 3,14% u odnosu na prethodnu školsku godinu.



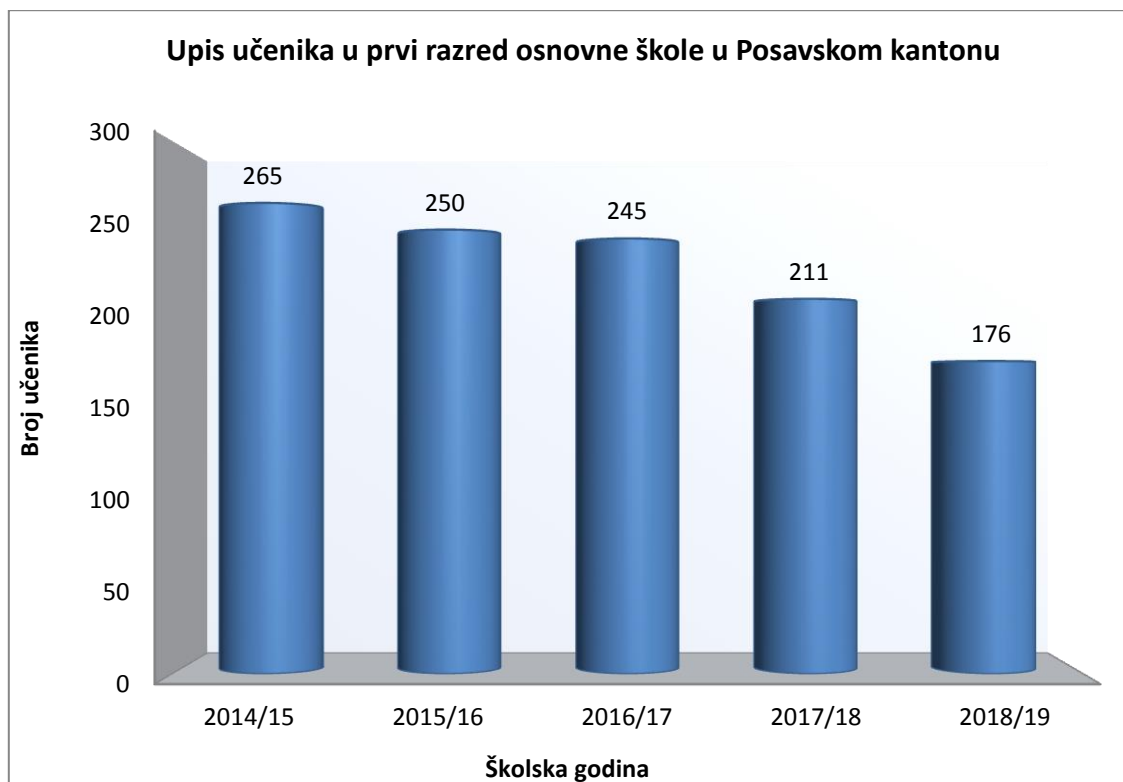
Ukoliko analiziramo podatke o upisu učenika u posljednjem petogodišnjem periodu, može se konstatirati da je prisutan trend smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola. Poređenjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u tekućoj u odnosu na školsku 2014/15. godinu, evidentno je da se broj upisanih učenika smanjio za 609 učenika, odnosno 21,73%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva, ali smo dobili podatak da je u ovom kantonu ukupno 1.128 djece uzrasta 1-6 godina uključeno u cjeloviti razvojni program predškolskog odgoja i obrazovanja u predškolskim ustanovama.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2018/19. godini u Unsko-sanskom kantonu je **20.873**.

Posavski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini, upisano je **176** učenika, što je za 35 učenika ili 16,59% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



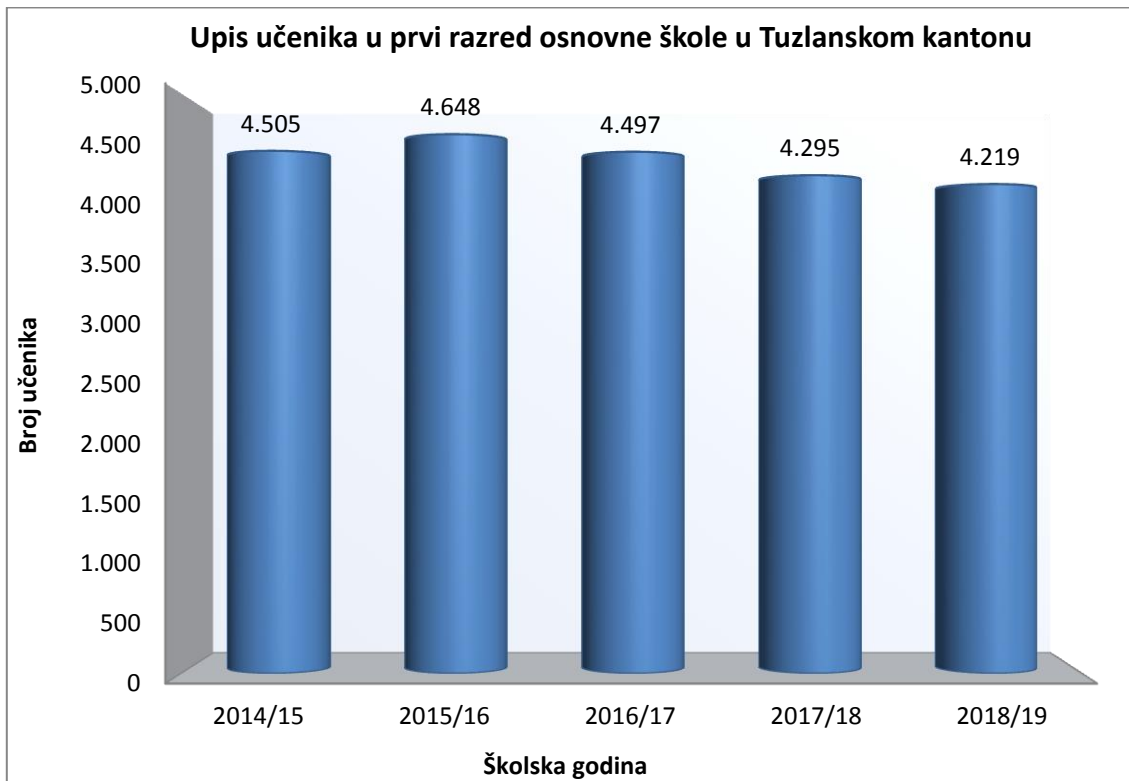
Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj upisanih učenika bilježi kontinuiran trend pada. Poređenjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u tekućoj u odnosu na školsku 2014/15. godinu, ustanovljeno je da je ove školske godine upisano 89 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 33,58%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2018/19. godini u Posavskom kantonu je **2.134**.

Tuzlanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini, upisano je **4.219** učenika, što je 76 učenika ili 1,77% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



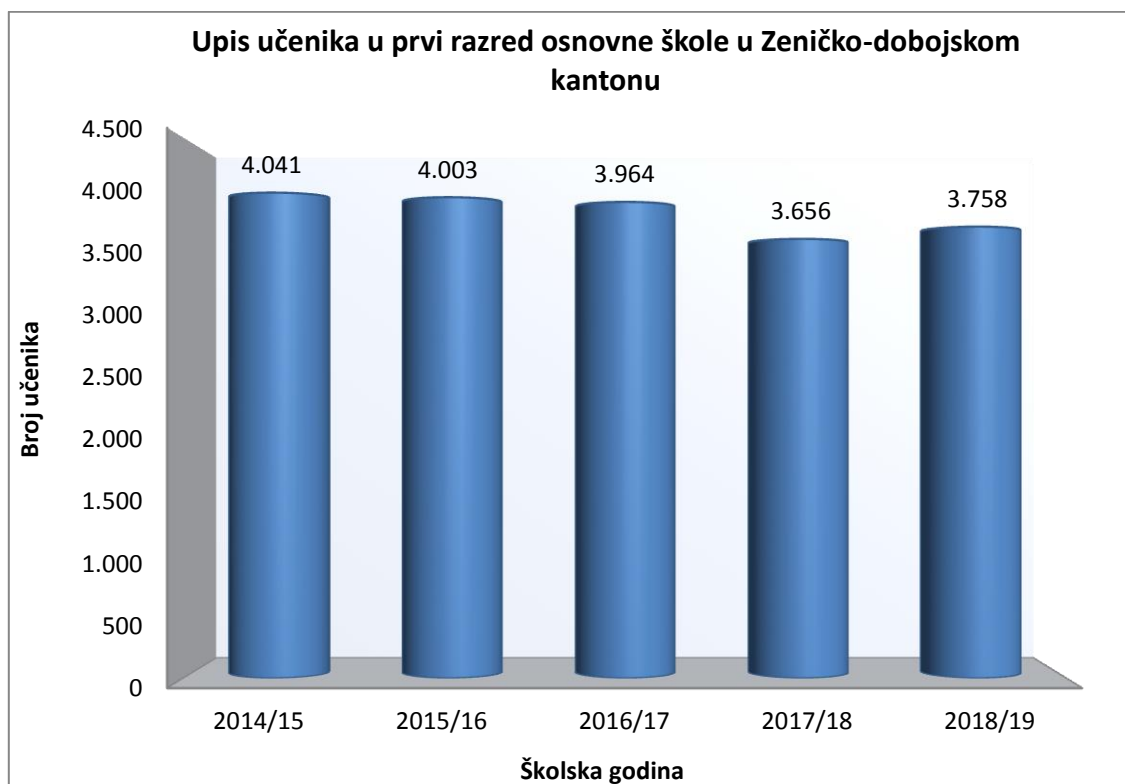
Posmatramo li petogodišnji period, broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Tuzlanskom kantonu se povećao u školskoj 2015/16. godini u odnosu na prethodnu školsku godinu, a od 2016/17. godine do tekuće školske godine se blago smanjivao. Ukoliko uporedimo podatak o broju upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u tekućoj u odnosu na školsku 2014/15. godinu, može se vidjeti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 286 ili 6,35%.

Vrijedno je spomenuti da je od 4.219 učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, njih 3.563 bilo uključeno u predškolski odgoj i obrazovanje u godini pred polazak u školu, što predstavlja obuhvat od 84,45%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2018/19. godini u Tuzlanskom kantonu je **39.267**.

Zeničko-dobojski kanton

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **3.758** učenika. U poređenju sa prošlom školskom godinom, u tekućoj su upisana 102 učenika više, odnosno 2,79%.



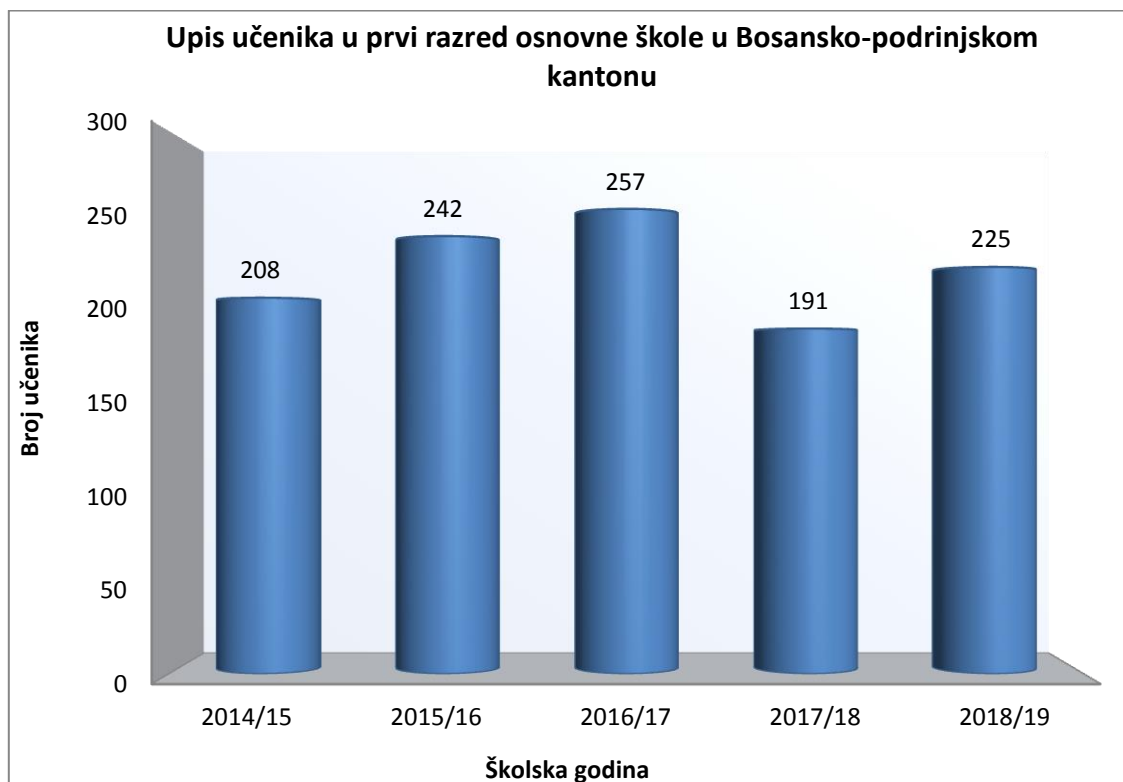
Posmatranjem grafičkog prikaza podataka o broju učenika upisanih u prvi razred osnovne škole, može se primijetiti da je broj učenika fluktuirao u petogodišnjem periodu s trendom pada. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini je za 283 učenika ili 7% manji u odnosu na školsku 2014/15. godinu.

Broj djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja je 3.689, što predstavlja obuhvat od 98,16%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u školskoj 2018/19. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **31.223**.

Bosansko-podrinjski kanton Goražde

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **225** učenika, što je 34 učenika više u odnosu na prethodnu školsku godinu i predstavlja povećanje za 17,80%.



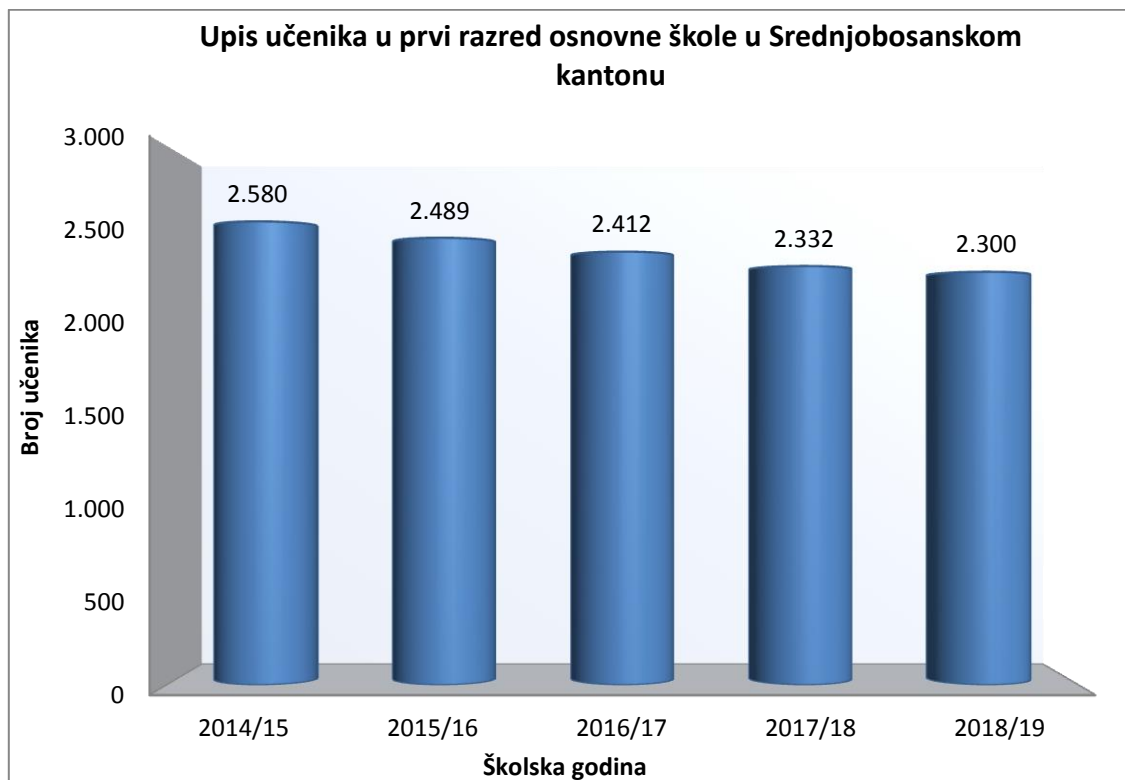
Broj upisanih učenika u prvi razred osnovne škole u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde u posmatranom petogodišnjem periodu bilježio je rast do školske 2016/17. godine, ali je u školskoj 2017/18. godini zabilježen pad broja upisanih učenika za 66 učenika u odnosu na prethodnu školsku godinu. U tekućoj školskoj godini, broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2014/15. godina) veći je za 17 učenika ili 8,17%.

Svi učenici upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini bili su uključeni u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Dakle, obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde iznosi 100%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde u školskoj 2018/19. godini je **1.886**.

Srednjobosanski kanton

U prvi razred osnovne škole u školskoj 2018/19. godini, upisano je **2.300** učenika, što je za 32 učenika ili 1,37% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



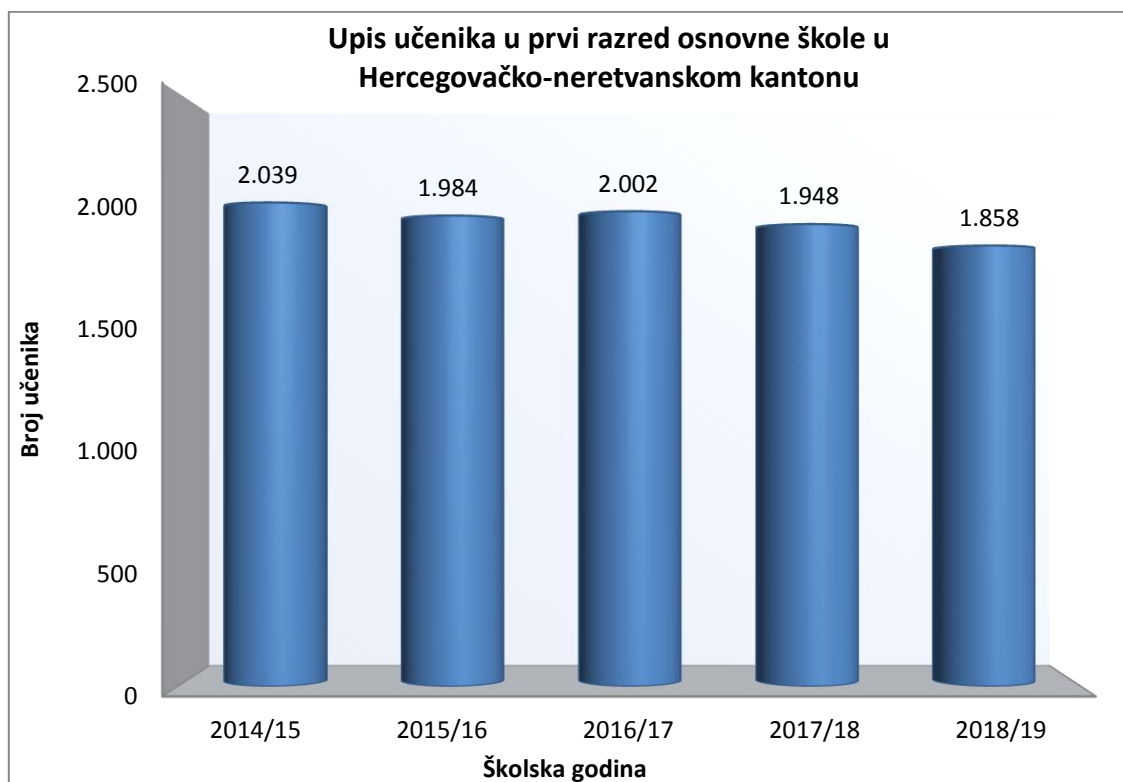
Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika prvih razreda osnovne škole u petogodišnjem periodu, može se uočiti trend smanjenja broja učenika. Poređenjem broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja (školska 2014/15. godina), može se vidjeti da se broj učenika prvih razreda smanjio za 280 učenika ili 10,85%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Srednjobosanskom kantonu u školskoj 2018/19. godini je **22.328**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **1.858** učenika, što predstavlja smanjenje za 90 učenika ili 4,62% u odnosu na prethodnu školsku godinu.



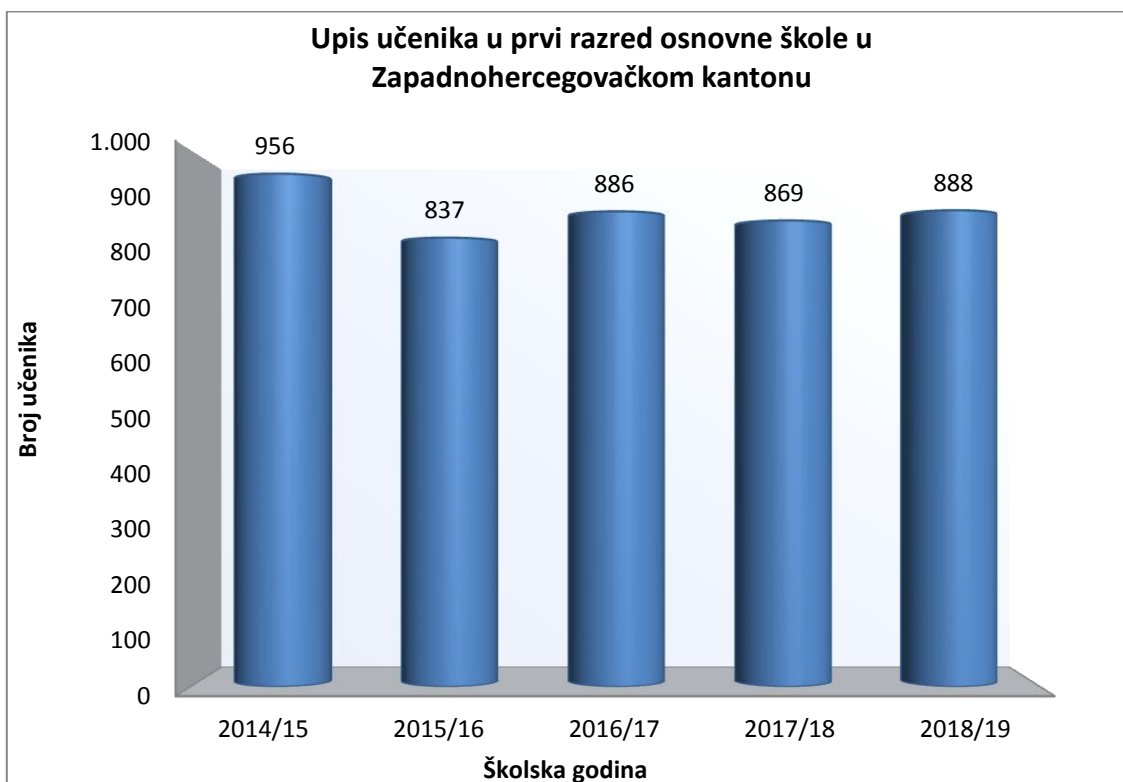
Posmatranjem kretanja broja učenika u petogodišnjem periodu, može se uočiti da je broj učenika prvog razreda blago fluktuirao, a u petogodišnjem periodu zabilježeno je smanjenje za 181 učenika ili 8,88%.

U godini prije polaska u školu, 420 djece ovog uzrasta ili 21% bilo je uključeno u cjelodnevni ili poludnevni program u predškolskim ustanovama. Pored navedenog broja djece, u skraćene programe pripreme za školu koji se realiziraju u vrtićima za djecu koja nisu uključena u redovne predškolske programe, bilo je uključeno još 130 djece. Stoga, ukupno 550 djece ili 29,6% u godini pred polazak u školu bilo je uključeno u određeni program predškolskog odgoja i obrazovanja (većina djece u redovni, a određeni broj u skraćeni program).

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2018/19. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **17.549**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **888** učenika, što je 19 učenika ili 2,19% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.



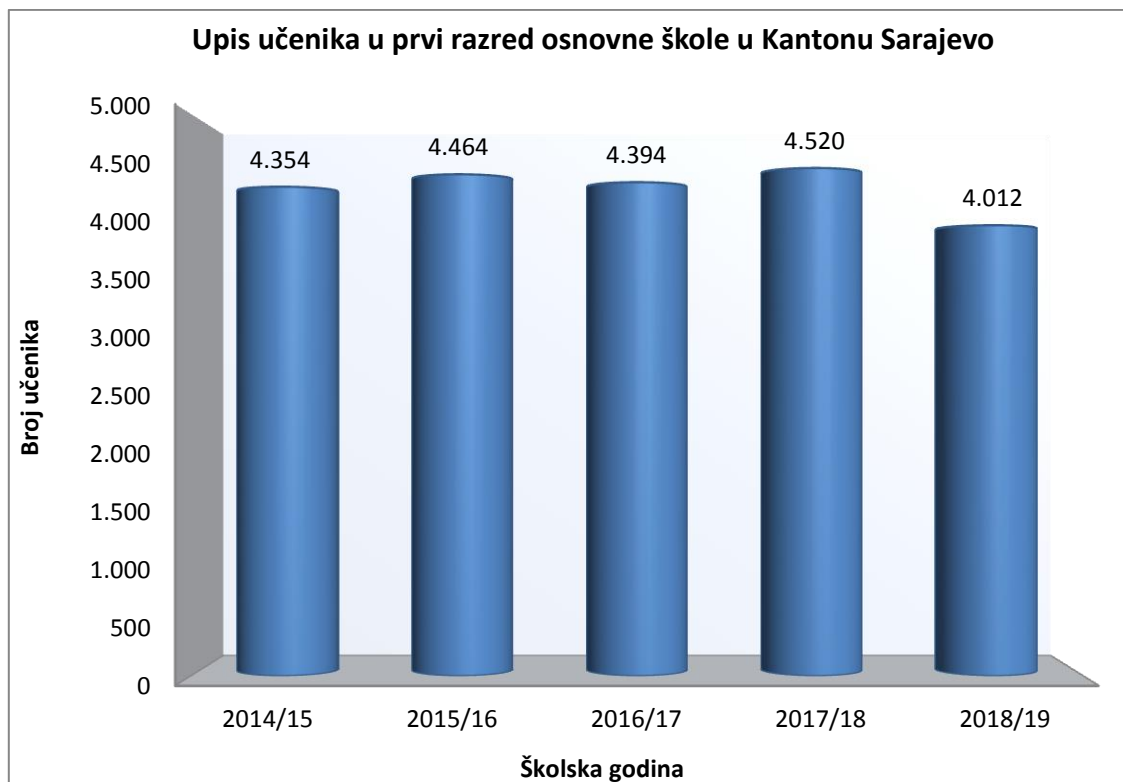
Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u petogodišnjem periodu, uočiti ćemo da je u Zapadnohercegovačkom kantonu broj upisanih učenika fluktuirao, a u posmatranom periodu se smanjio za 68 učenika ili 7,11%.

Podatke o broju djece predškolskog uzrasta koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena programima predškolskog odgoja i obrazovanja nismo dobili od resornog kantonalnog ministarstva.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u školskoj 2018/19. godini u Zapadnohercegovačkom kantonu je **7.841**.

Kanton Sarajevo

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **4.012** učenika, što je 508 učenika ili 11,24% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu.



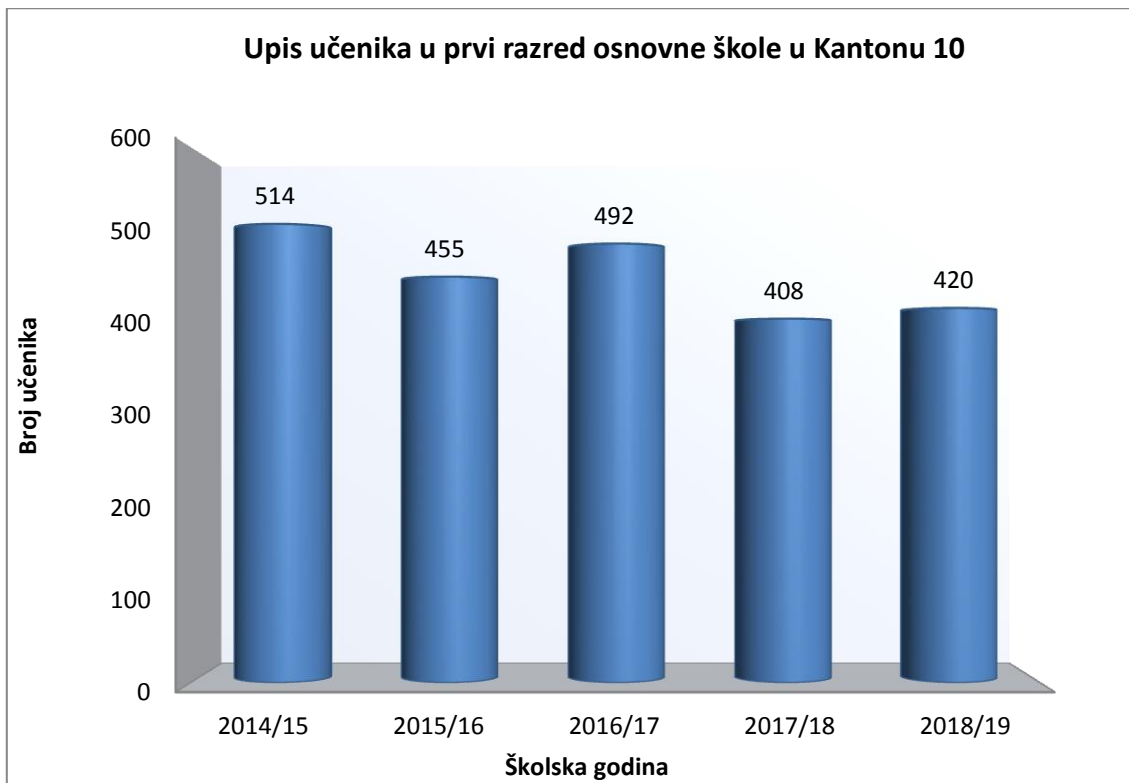
Kao što se može vidjeti iz grafikona koji prikazuje kretanje broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u periodu od školske 2014/15. do školske 2018/19. godine, broj učenika je fluktuirao u posmatраних pet školskih godina. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na školsku 2014/15. godinu, može se zaključiti da se broj učenika prvih razreda u posmatranom petogodišnjem periodu smanjio za 342, odnosno izraženo u procentima, smanjenje broja učenika iznosi 7,85%.

Od 4.012 učenika koji su upisani u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini, njih 2.574 ili 64,16% bilo je uključeno u obavezni program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu. Ukoliko se navedenom broju djece doda i broj djece koja su u godini pred polazak u osnovnu školu bila obuhvaćena cjelovitim razvojnim programom predškolskog odgoja i obrazovanja koji se realizira u vrtićima, ukupan obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u Kantonu Sarajevo bio je 94,07%.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2018/19. godini je **36.957**.

Kanton 10

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred osnovne škole upisano je **420** učenika, što je 12 učenika ili 2,94% više u odnosu na prethodnu školsku godinu.



Iz grafikona iznad može se vidjeti da je broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u proteklih pet godina fluktuirao s tendencijom smanjenja broja učenika. Ukoliko uporedimo podatak o broju učenika prvog razreda u tekućoj školskoj godini s podatkom iz školske 2014/15. godine, može se zaključiti da se broj učenika u petogodišnjem periodu smanjio za 94 učenika ili 18,29%.

U ovom kantonu realizira se obavezan program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, a obuhvat djece ovim programom je skoro potpun.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u Kantonu 10 u školskoj 2018/19. godini je **4.411**.

1.2. Zbirni podaci o broju učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2018/19. godini i kretanje broja učenika osnovnih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 1: Broj učenika u osnovnim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2018/19. godini

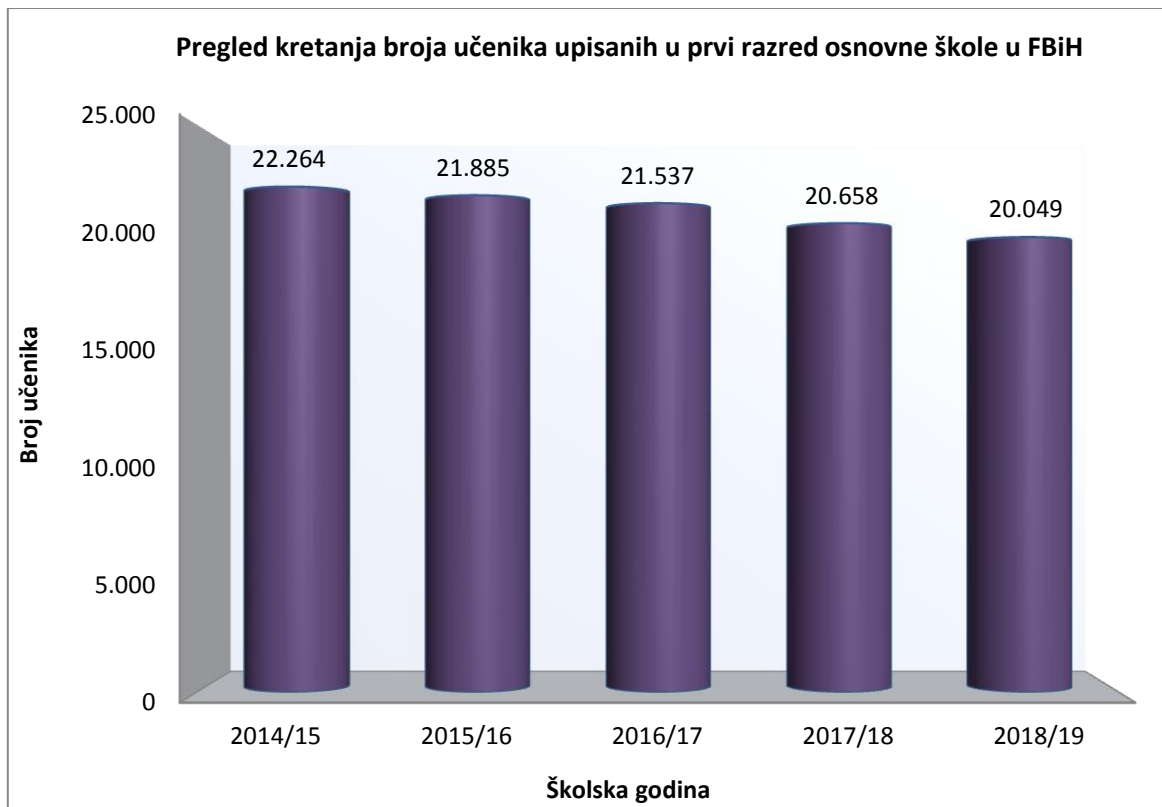
| Redni broj | Kanton | Broj učenika | |
|-------------------------|--------------------------|---------------|----------------|
| | | Prvi razred | Ukupno: |
| 1. | Unsko-sanski | 2.193 | 20.873 |
| 2. | Posavski | 176 | 2.134 |
| 3. | Tuzlanski | 4.219 | 39.267 |
| 4. | Zeničko-dobojski | 3.758 | 31.223 |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 225 | 1.886 |
| 6. | Srednjobosanski | 2.300 | 22.328 |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 1.858 | 17.549 |
| 8. | Zapadnohercegovački | 888 | 7.841 |
| 9. | Kanton Sarajevo | 4.012 | 36.957 |
| 10. | Kanton 10 | 420 | 4.411 |
| Σ Federacija BiH | | 20.049 | 184.469 |

Izvor: Podaci u tabeli 1 prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja

Tabela 2: Pregled kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2014/15 – 2018/19. godina

| Redni broj | Kanton | Školska godina | | | | | Povećanje/ smanjenje e-a | % promjene (f/a)·100% |
|------------|--------------------------|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------------------------|--------------------------|
| | | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 | 2017/18 | 2018/19 | | |
| | | a | b | c | d | e | f | g |
| 1. | Unsko-sanski | 2.802 | 2.513 | 2.388 | 2.264 | 2.193 | -609 | -21,73% |
| 2. | Posavski | 265 | 250 | 245 | 211 | 176 | -89 | -33,58% |
| 3. | Tuzlanski | 4.505 | 4.648 | 4.497 | 4.295 | 4.219 | -286 | -6,35% |
| 4. | Zeničko-dobojski | 4.041 | 4.003 | 3.964 | 3.656 | 3.758 | -283 | -7,00% |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 208 | 242 | 257 | 191 | 225 | 17 | 8,17% |
| 6. | Srednjobosanski | 2.580 | 2.489 | 2.412 | 2.332 | 2.300 | -280 | -10,85% |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 2.039 | 1.984 | 2.002 | 1.948 | 1.858 | -181 | -8,88% |
| 8. | Zapadnohercegovački | 956 | 837 | 886 | 869 | 888 | -68 | -7,11% |
| 9. | Kanton Sarajevo | 4.354 | 4.464 | 4.394 | 4.520 | 4.012 | -342 | -7,85% |
| 10. | Kanton 10 | 514 | 455 | 492 | 408 | 420 | -94 | -18,29% |
| Σ | Federacija BiH | 22.264 | 21.885 | 21.537 | 20.658 | 20.049 | -2.215 | -9,95% |

Izvor: Podaci u tabeli 2 za školsku 2014/15, 2015/16, 2016/17. i 2017/18. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 217/2015, 235/2016, 250/2017. i 270/2018. Podaci koji se odnose na školsku 2018/19. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja.



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

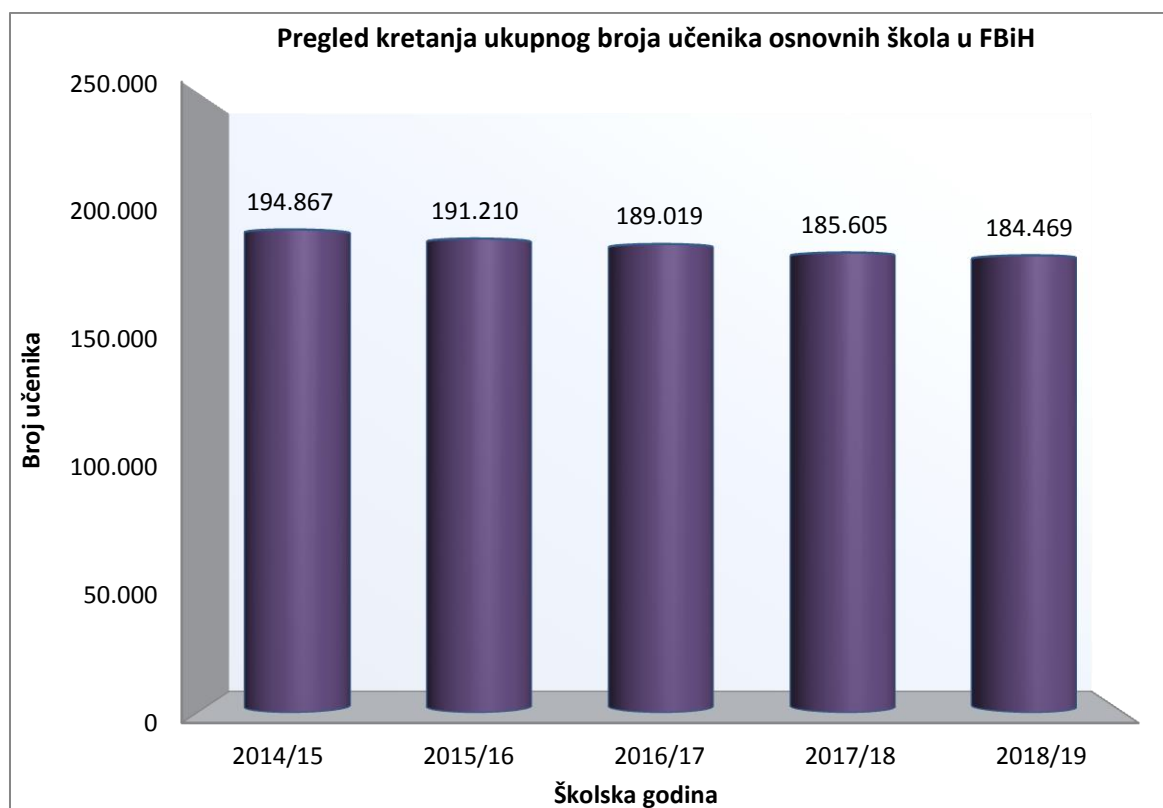
Analiza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2014/15. do školske 2018/19. godine ukazuje na smanjenje broja upisanih učenika u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 2.215 učenika ili 9,95%.

Ukoliko analiziramo podatke iz tabele 2, evidentno je da je u posljednjih pet školskih godina došlo do smanjenja broja upisanih učenika u svim kantonima izuzev Bosansko-podrinjskog kantona Goražde gdje je zabilježeno povećanje broja učenika prvih razreda za 8,17%. Ukoliko posmatramo procentualne pokazatelje o smanjenju broja učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u devet kantona gdje je isto zabilježeno, uočiti ćemo da je najznačajnije smanjenje broja učenika zabilježeno u Posavskom kantonu (-33,58%), Unsko-sanskom kantonu (-21,73%) i Kantonu 10 (-18,29%).

Tabela 3: Pregled kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2014/15 – 2018/19. godina

| Redni broj | Kanton | Školska godina | | | | | Povećanje/ smanjenje e-a | % promjene (f/a)·100% |
|-------------------------|--------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|--------------------------------|--------------------------|
| | | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 | 2017/18 | 2018/19 | | |
| | | a | b | c | d | e | f | g |
| 1. | Unsko-sanski | 24.602 | 23.618 | 22.764 | 21.862 | 20.873 | -3.729 | -15,16% |
| 2. | Posavski | 2.790 | 2.621 | 2.431 | 2.259 | 2.134 | -656 | -23,51% |
| 3. | Tuzlanski | 39.838 | 39.416 | 38.927 | 38.111 | 39.267 | -571 | -1,43% |
| 4. | Zeničko-dobojski | 34.602 | 34.089 | 34.371 | 33.529 | 31.223 | -3.379 | -9,77% |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 1.950 | 1.908 | 1.929 | 1.889 | 1.886 | -64 | -3,28% |
| 6. | Srednjobosanski | 22.957 | 22.020 | 21.547 | 20.974 | 22.328 | -629 | -2,74% |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 18.213 | 17.785 | 17.365 | 17.337 | 17.549 | -664 | -3,65% |
| 8. | Zapadnohercegovački | 8.537 | 8.401 | 7.961 | 7.666 | 7.841 | -696 | -8,15% |
| 9. | Kanton Sarajevo | 36.143 | 35.717 | 36.789 | 37.372 | 36.957 | 814 | 2,25% |
| 10. | Kanton 10 | 5.235 | 5.141 | 4.935 | 4.606 | 4.411 | -824 | -15,74% |
| ∑ Federacija BiH | | 194.867 | 191.210 | 189.019 | 185.605 | 184.469 | -10.398 | -5,34% |

Izvor: Podaci u tabeli 3 za školsku 2014/15, 2015/16, 2016/17. i 2017/18. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 217/2015, 235/2016, 250/2017. i 270/2018. Podaci koji se odnose na školsku 2018/19. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja.



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju Bosne i Hercegovine

Analiza kretanja ukupnog broja učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od školske 2014/15. do školske 2018/19. godine ukazuje na kontinuirano smanjenje broja učenika osnovnih škola. Prema zbirnim podacima za Federaciju BiH, broj učenika osnovnih škola se u petogodišnjem periodu smanjio za **10.398** učenika ili **5,34%**.

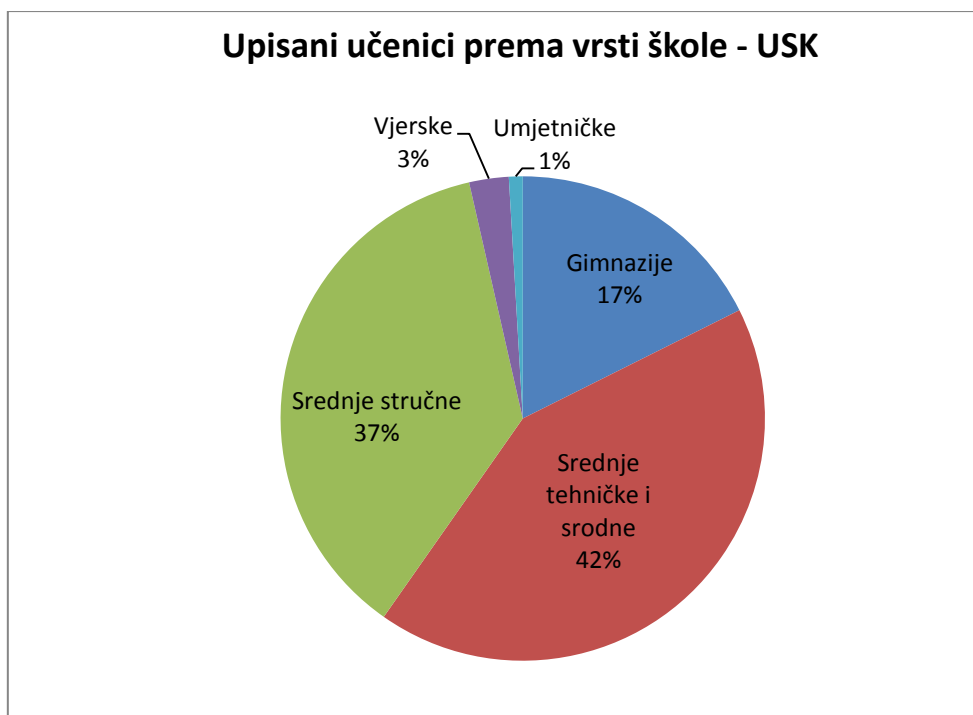
Smanjenje ukupnog broja učenika osnovnih škola evidentno je u devet kantona u Federaciji BiH, a jedino Kanton Sarajevo bilježi pozitivan trend, odnosno povećanje za 814 učenika ili 2,25% u petogodišnjem periodu. Smanjenje ukupnog broja učenika osnovnih škola, ukoliko razmatramo procentualne podatke, najizraženije je u Posavskom (-23,51%), Kantonu 10 (-15,74%) i Unsko-sanskom kantonu (-15,16%).

2. SREDNJE ŠKOLE

2.1. Broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH po kantonima

Unsko-sanski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Unsko-sanskom kantonu bilo je predviđeno 2.897 mjesta za upis u javne srednjoškolske ustanove, a upisano je **2.389** učenika, što je 508 učenika ili 17,53% manje od planiranog broja. Od navedenog broja upisanih učenika, 421 učenik je upisao gimnaziju ili 17,62%, tehničke i srodne škole upisalo je 1.006 učenika ili 42,11%, srednje stručne škole upisalo je 877 učenika ili 36,71%, vjerske škole upisala su 63 učenika ili 2,64%, a 22 učenika ili 0,92% upisala su umjetničke škole.



U odnosu na prošlu školsku godinu, upisan je 121 učenik manje, odnosno 4,82%.

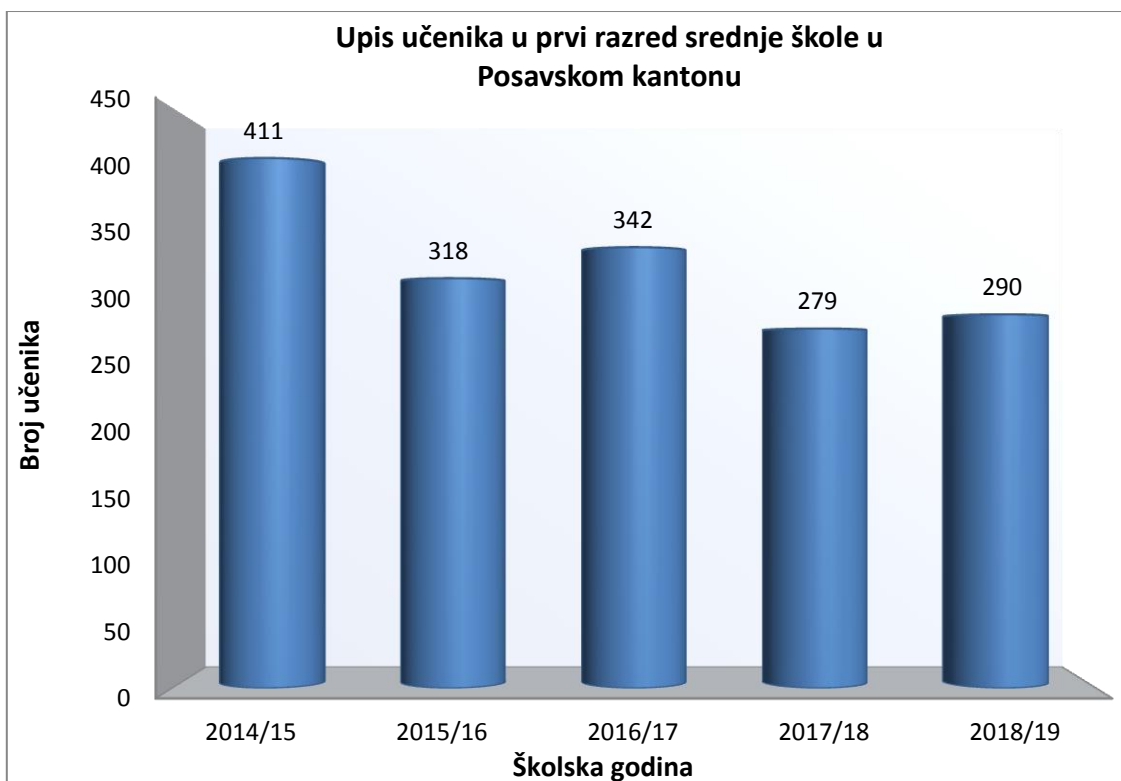


Ukoliko posmatramo kretanje broja upisanih učenika u petogodišnjem periodu, evidentno je da se broj učenika prvih razreda srednje škole kontinuirano smanjivao. Upoređujući broj upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2014/15. godina), prisutno je smanjenje broja upisanih učenika za 799, što u procentima iznosi 25,06%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Unsko-sanskom kantonu u školskoj 2018/19. godini je **8.746**.

Posavski kanton

Planom upisa učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2018/19. godini bila su predviđena 352 mjesta, a upisano je **290** učenika, što je 62 učenika ili 17,61% manje od planiranog broja mjesta. U odnosu na prethodnu školsku godinu, u tekućoj školskoj godini upisano je 11 učenika više, odnosno 3,94%. Od resornog kantonalnog ministarstva nismo dobili podatke o broju upisanih učenika po vrsti srednje škole koju su upisali.

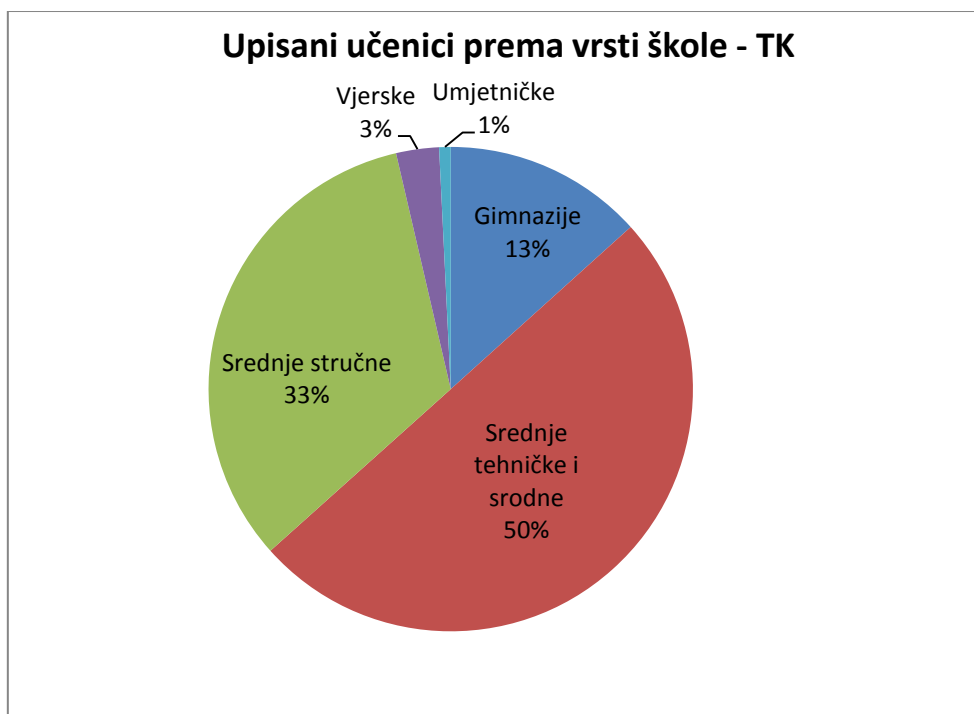


Kada se posmatra petogodišnji period, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole fluktuirao je uz značajan trend pada. Najveći broj učenika (411) upisan je u školskoj 2014/15. godini, dok je najmanji broj upisanih učenika (279) zabilježen u školskoj 2017/18. godini. Poređenjem broja upisanih učenika u ovoj školskoj godini u odnosu na početnu godinu posmatranja (školska 2014/15. godina), evidentno je da se broj učenika smanjio za 121 ili 29,44%.

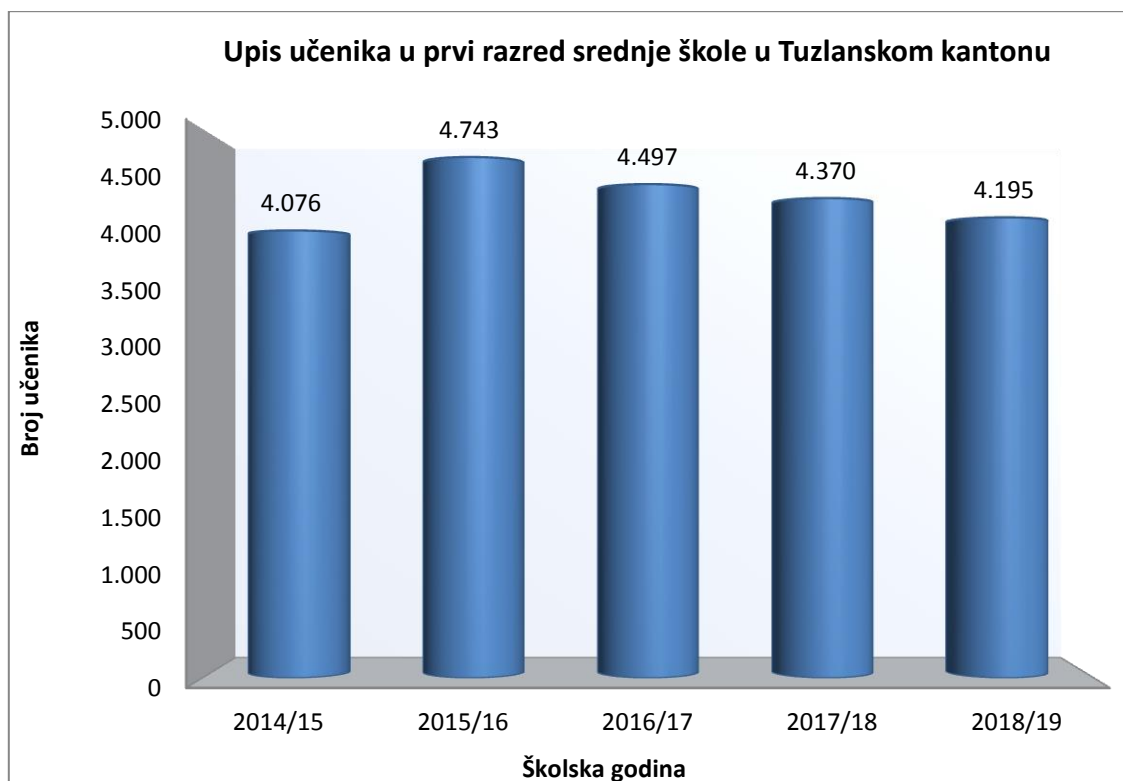
Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Posavskom kantonu je **1.094**.

Tuzlanski kanton

Planom upisa u prvi razred srednjih škola Tuzlanskog kantona za školsku 2018/19. godinu bila su predviđena 5.962 mjesta za upis, a upisano je **4.195** učenika, što je za 1.767 ili 29,64% učenika manje od planiranog broja. Od navedenog broja upisanih učenika, 559 učenika upisalo je gimnaziju ili 13,33%, tehničke i srodne škole upisalo je 2.099 učenika ili 50,04%, srednje stručne škole upisala su 1.384 učenika ili 33%, vjerske škole upisalo je 120 učenika ili 2,86%, a 33 učenika ili 0,77% upisala su umjetničke škole.



U odnosu na prethodnu školsku godinu, kada je u prvi razred bilo upisano 4.370 učenika, ove školske godine upisano je 175 učenika manje, što predstavlja smanjenje za 4%.



Kada je u pitanju petogodišnji period, broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Tuzlanskom kantonu je fluktuirao. Najveći broj upisanih učenika bio je u školskoj 2015/16. godini, kada su upisana 4.743 učenika.

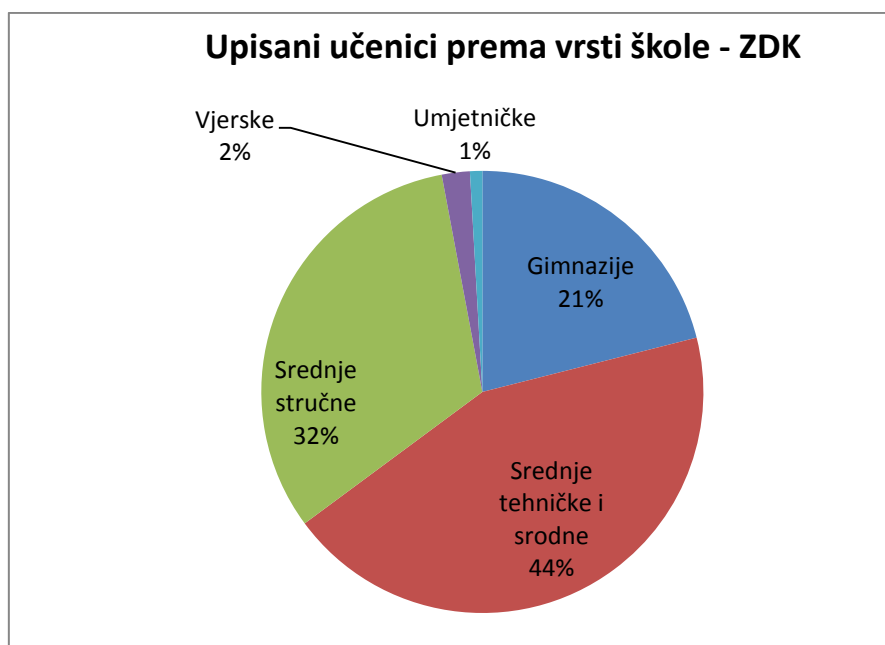
Upoređujući podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini s podatkom od početka perioda posmatranja (školska 2014/15. godina), uočiti ćemo da se broj upisanih učenika povećao za 119 učenika ili 2,92%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Tuzlanskom kantonu je **15.867**.

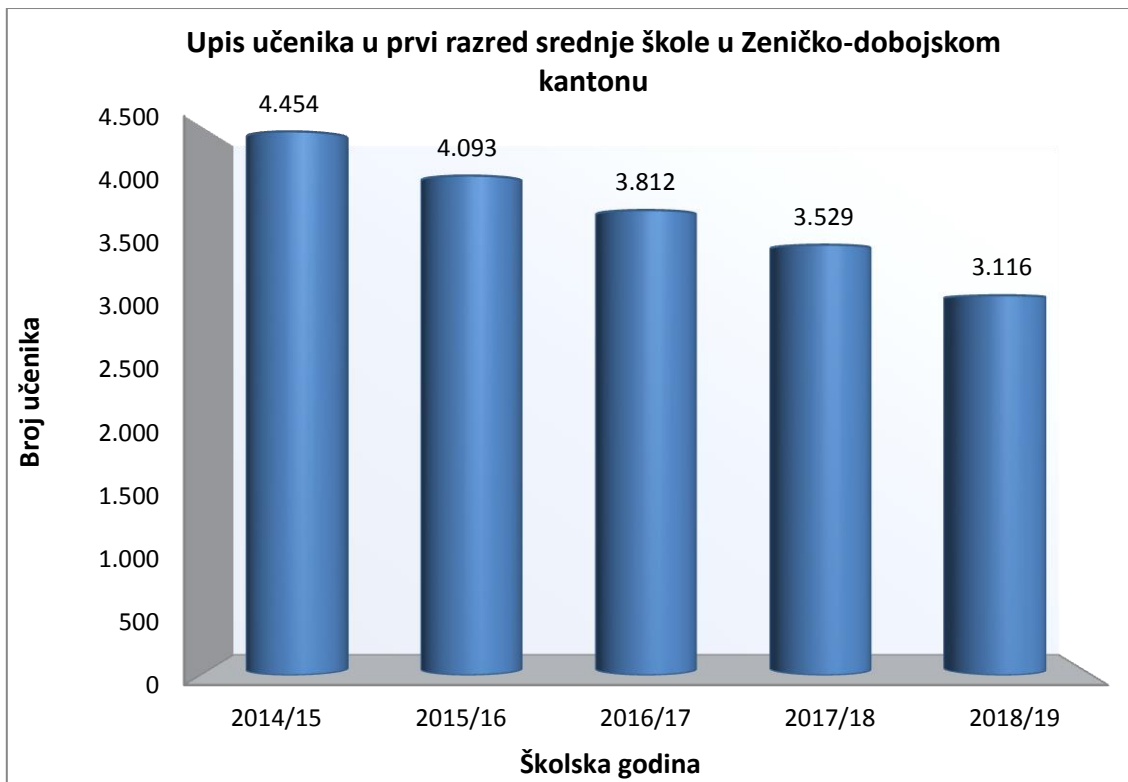
Zeničko-dobojski kanton

U prvi razred srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona u školskoj 2018/19. godini upisano je **3.116** učenika, što je 24,33% manje od planiranog broja.

Od navedenog broja upisanih učenika, 656 učenika ili 21,05% upisalo je gimnaziju, 1.365 učenika ili 43,81% srednje tehničke i srodne škole, 1.003 učenika ili 32,19% srednje stručne (trogodišnje) škole, 64 učenika ili 2,05% srednje vjerske škole, a 28 učenika ili 0,90% učenika srednje umjetničke škole.



Upoređujući broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u ovoj školskoj godini s onim iz prethodne godine, može se vidjeti da je došlo do smanjenja broja upisanih učenika za 413 ili 11,7%.



Što se tiče petogodišnjeg perioda, broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole se kontinuirano smanjivao u Zeničko-dobojskom kantonu. Upoređujući podatak o broju upisanih učenika u tekućoj školskoj godini s podatkom od početka perioda posmatranja (školska 2014/15. godina), uočit ćemo da se broj upisanih učenika smanjio za čak 1.338 učenika ili 30,04%.

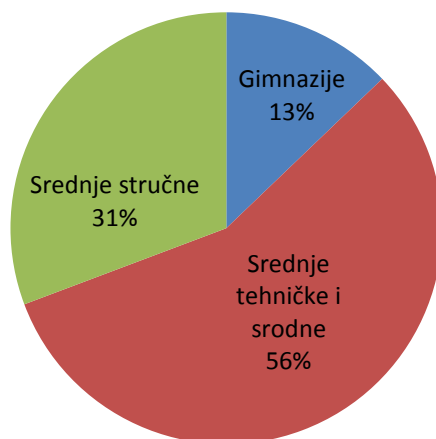
Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u školskoj 2018/19. godini u Zeničko-dobojskom kantonu je **11.606**.

Bosansko-podrinjski kanton Goražde

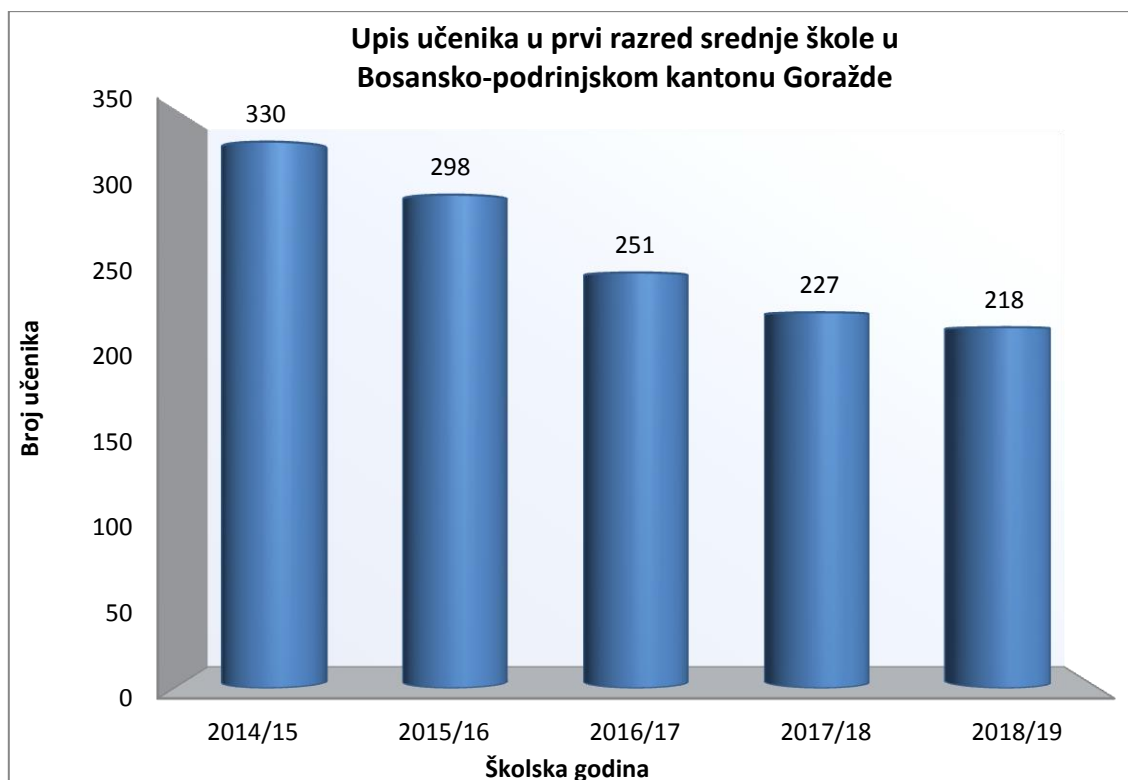
U prvi razred srednje škole u školskoj 2018/19. godini upisano je **218** učenika, a navedeni broj odgovara planu upisa prema kojem je odobren upis za devet odjeljenja različitih struka.

Od navedenog broja upisanih učenika, 28 učenika ili 12,84% upisalo je gimnaziju, 123 učenika ili 56,42% srednje tehničke i srodne škole, a 67 učenika ili 30,73% srednje stručne škole (trogodišnje trajanje).

Upisani učenici prema vrsti škole - BPK Goražde



U odnosu na školsku 2017/18. godinu, kada je bilo upisano 227 učenika, u tekućoj školskoj godini upisano je 9 učenika manje ili 3,96%.

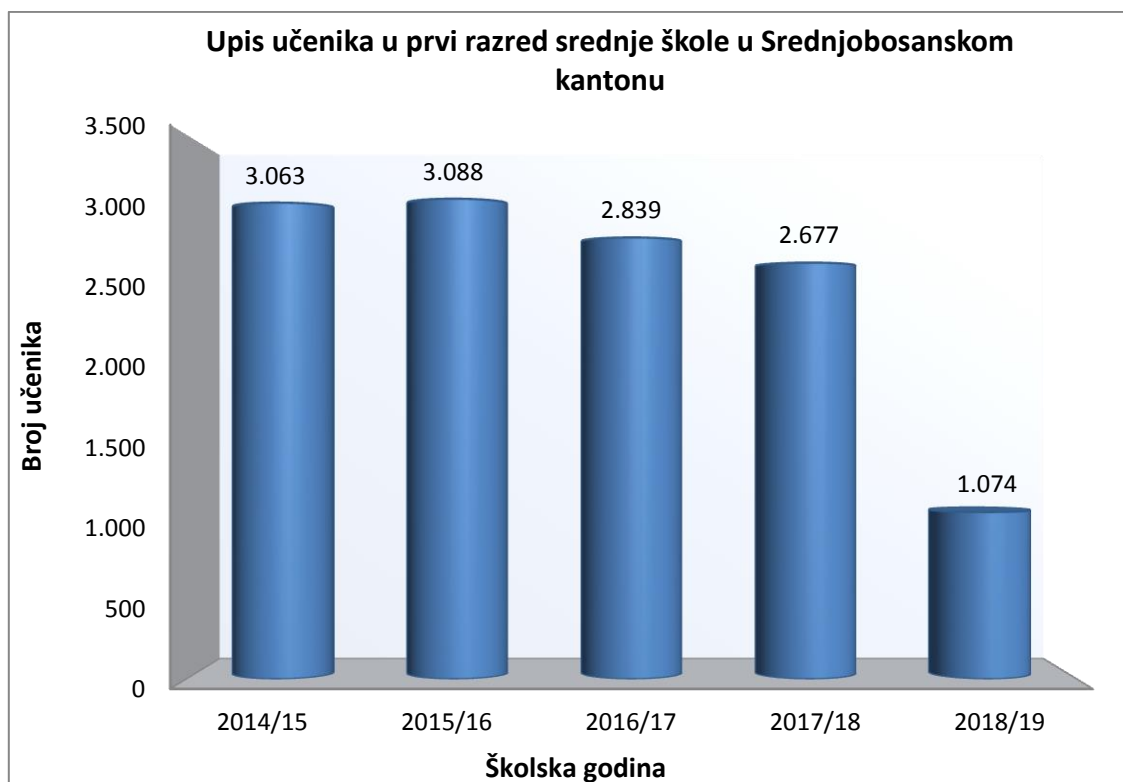


Posmatrano u petogodišnjem periodu, broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole kontinuirano se smanjivao. Poređenjem podataka o upisu učenika iz tekuće školske godine s podacima zabilježenim na početku perioda posmatranja (školska 2014/15. godina), broj učenika koji su ove školske godine upisani u prvi razred srednje škole smanjio se za 112 učenika ili 33,94%.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde je **903**.

Srednjobosanski kanton

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred srednjih škola upisana su **1.074** učenika. U poređenju sa prethodnom školskom godinom, u tekućoj školskoj godini upisana su 1.603 učenika manje ili 59,88%. Do ovako značajnog smanjenja broja učenika prvih razreda srednje škole došlo je, prvenstveno, zbog toga što je prvi razred srednje škole upisala prva generacija učenika koja se obrazovala prema devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja i koja je bila malobrojnija od generacija koje su se obrazovale prije nje. Od resornog kantonalnog ministarstva nismo dobili podatke o broju upisanih učenika po vrsti srednje škole koju su upisali.

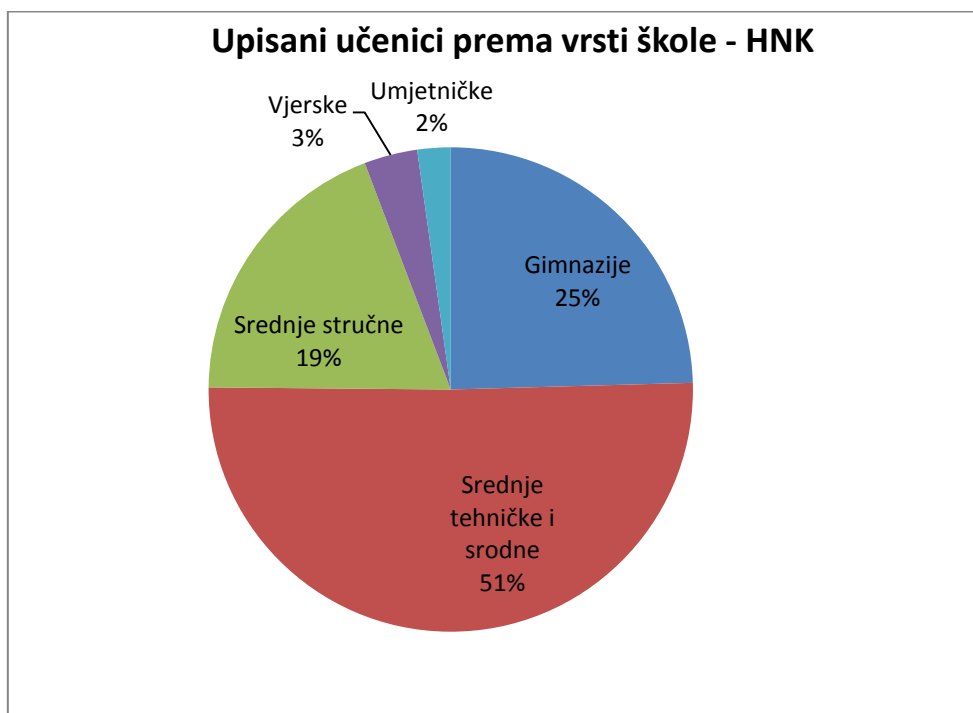


Posmatramo li kretanje broja upisanih učenika u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, uočljiv je značajan trend pada. Upoređujući podatak o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u ovoj školskoj godini u odnosu na početak perioda posmatranja, može se izračunati da je došlo do smanjenja broja učenika za 1.989, što u procentima iznosi 64,94%.

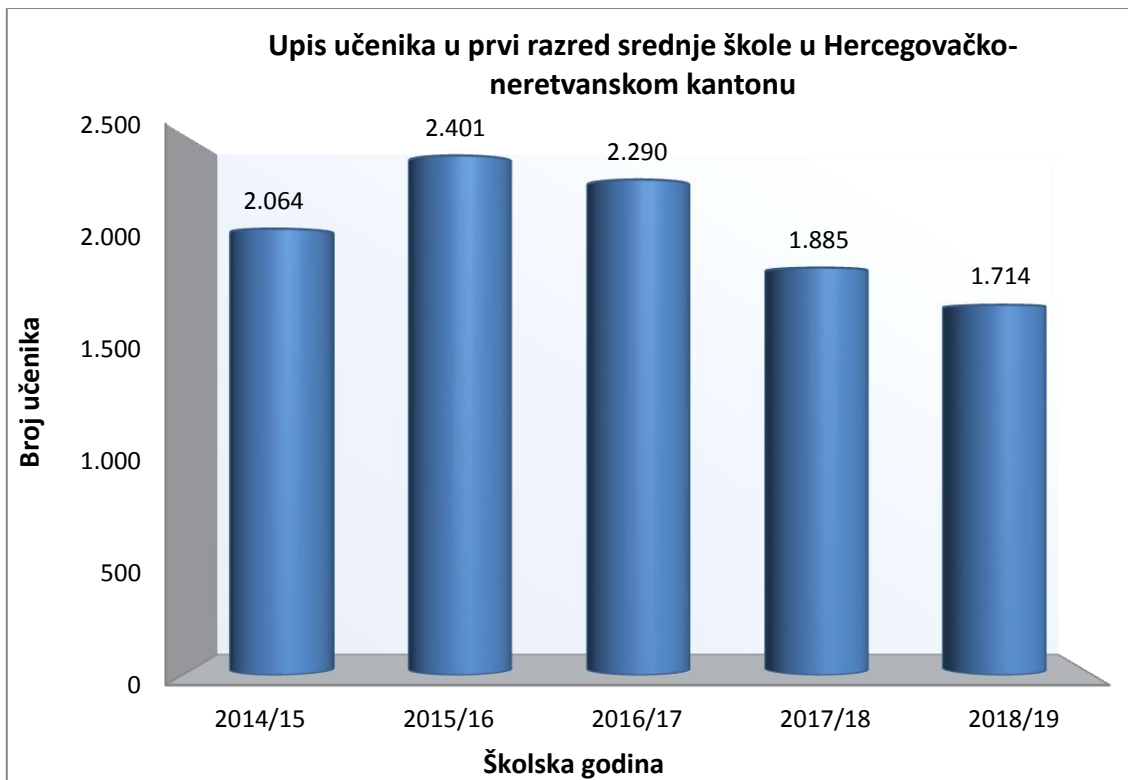
Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Srednjobosanskom kantonu je **8.464**.

Hercegovačko-neretvanski kanton

U prvi razred srednjih škola u Hercegovačko-neretvanskom kantonu upisano je **1.714** učenika u školskoj 2018/19. godini, što je manje za 114 učenika ili 6,24% od planiranog broja. Od ukupnog broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole, 421 učenik ili 24,56% upisao je gimnazije, 867 učenika ili 50,58% srednje tehničke i srodne škole, 327 ili 19,08% učenika srednje stručne škole, 61 učenik ili 3,56% vjerske škole, a 38 učenika ili 2,22% umjetničke škole.



U odnosu na prethodnu školsku godinu, upisan je 171 učenik manje, što čini procentualno smanjenje od 9,07%.

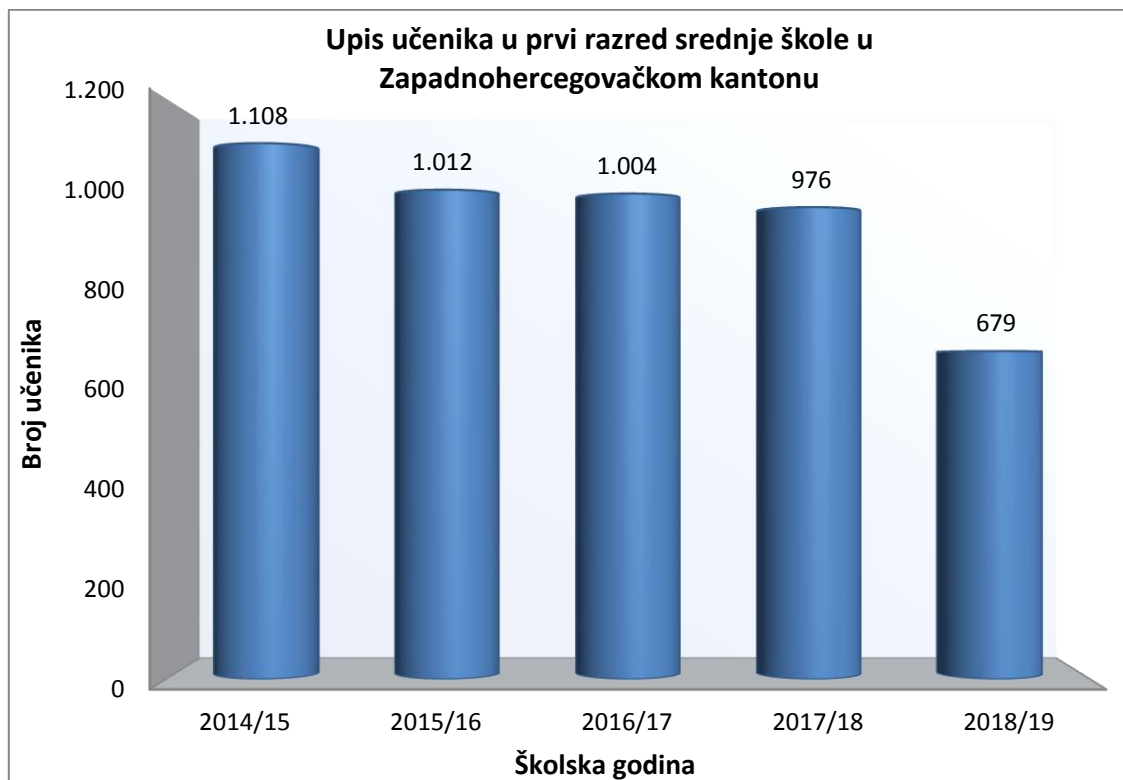


U posmatranom periodu, broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u Hercegovačko-neretvanskom kantonu povećao se u školskoj 2015/16. godini u odnosu na početnu godinu posmatranja, ali od školske 2016/17. godine bilježi se trend smanjenja broja upisanih učenika. U tekućoj školskoj godini, broj upisanih je manji za 350 učenika ili 16,96% u odnosu na školsku 2014/15. godinu, koja predstavlja početak perioda posmatranja.

Ukupan broj učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je **7.260**.

Zapadnohercegovački kanton

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred srednje škole u Zapadnohercegovačkom kantonu upisano je 679 učenika, što je 297 učenika ili 30,43% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. Od resornog kantonalnog ministarstva nismo dobili podatke o broju upisanih učenika po vrsti srednje škole koju su upisali.



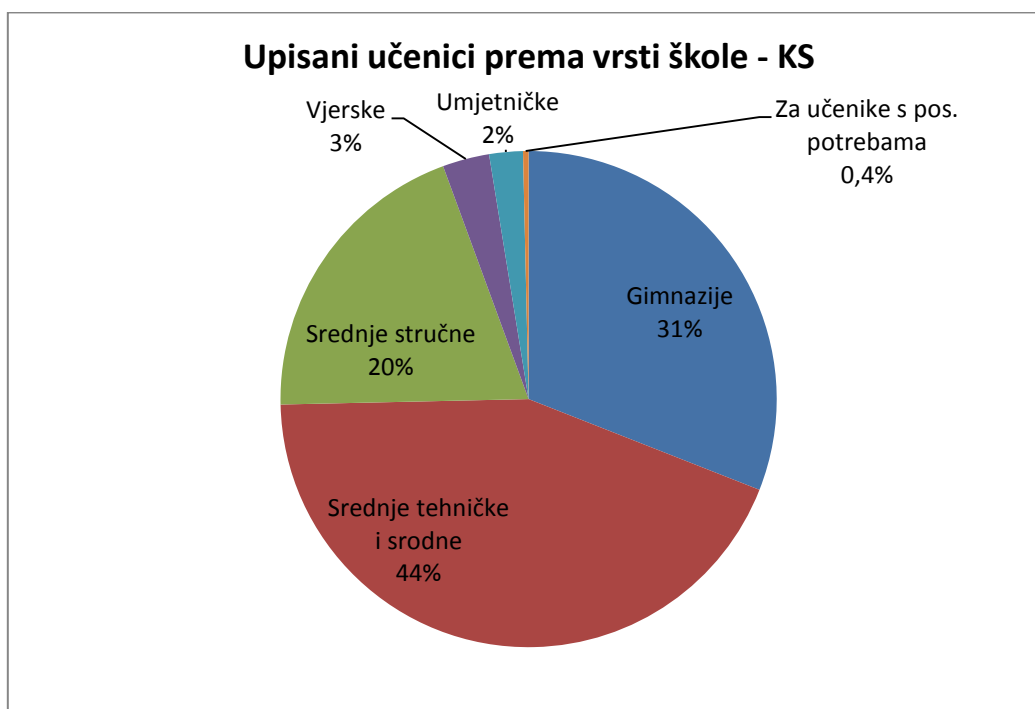
Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole, vidljivo je kontinuirano smanjenje broja učenika upisanih u srednje škole u ovom kantonu. U tekućoj školskoj godini, u srednje škole u Zapadnohercegovačkom kantonu upisano je 429 učenika manje, odnosno 38,72% u odnosu na školsku 2014/15. godinu. Do ovako značajnog smanjenja broja učenika prvih razreda srednje škole došlo je, prevashodno, zbog toga što je prvi razred srednje škole upisala prva generacija učenika koja se obrazovala prema devetogodišnjem programu osnovnog obrazovanja.

Ukupan broj učenika u srednjim školama u Zapadnohercegovačkom kantonu u školskoj 2018/19. godini je **3.570**.

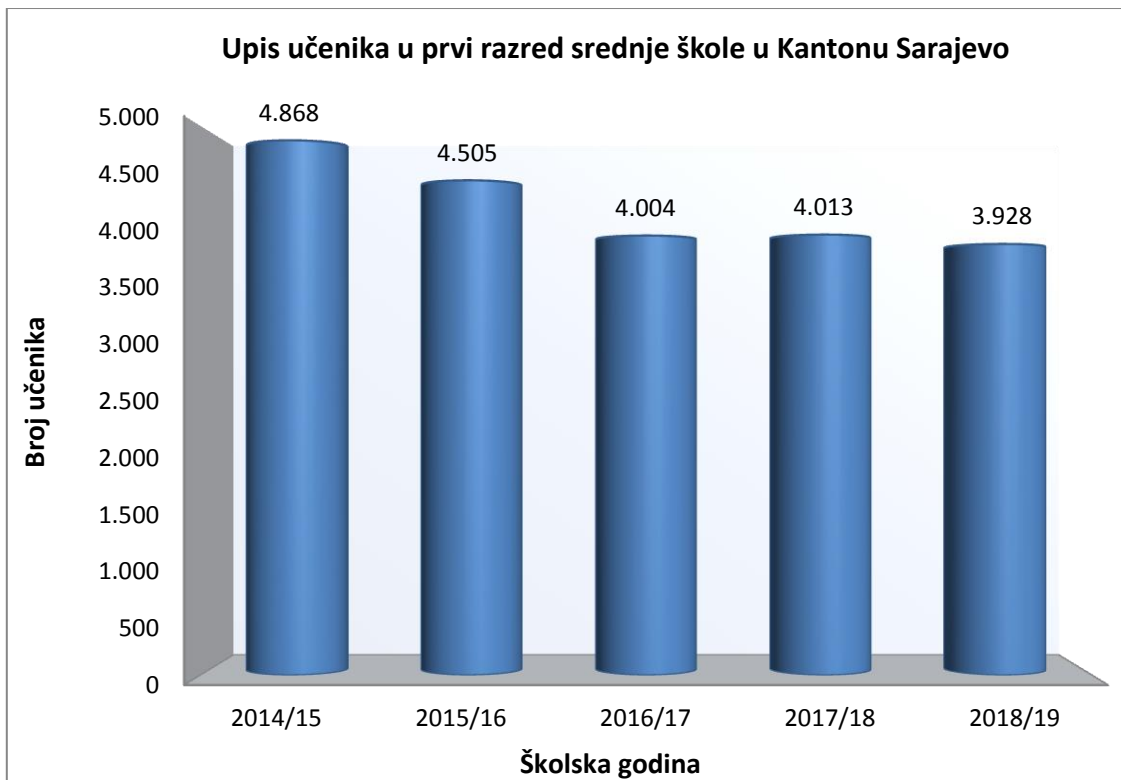
Kanton Sarajevo

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred srednjih škola Kantona Sarajevo upisano je ukupno **3.928** učenika, što odgovara planiranom broju mjesta za upis.

Od ukupnog broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole, 1.216 učenika ili 30,96% upisalo je gimnazije, 1.716 učenika ili 43,69% srednje tehničke i srodne škole, 776 učenika ili 19,75% učenika srednje stručne škole, 120 učenika ili 3,05% vjerske škole, 86 učenika ili 2,19% umjetničke škole, a 14 učenika ili 0,36% škole, odnosno centre za učenike s posebnim potrebama.



Upoređivanjem podataka o broju učenika upisanih u prvi razred srednje škole u tekućoj školskoj godini s podatkom iz prošle godine, može se ustanoviti da je ove školske godine upisano 85 učenika manje, odnosno 2,12%.

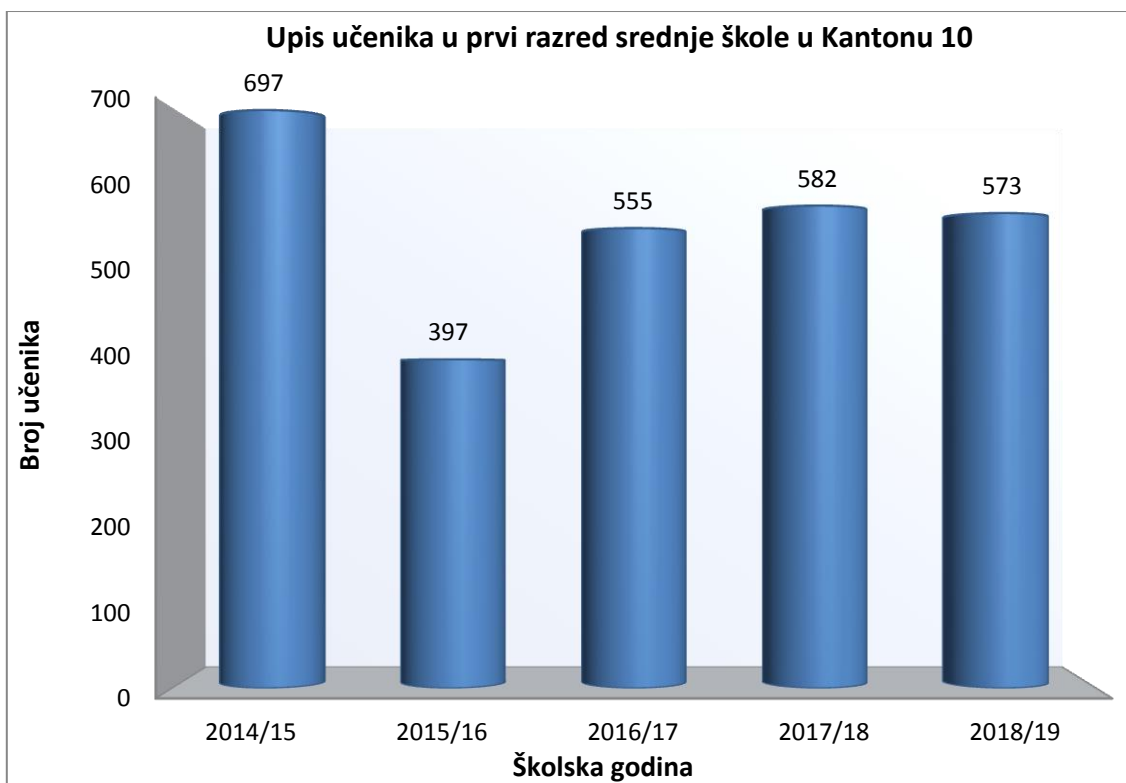


Broj upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Kantonu Sarajevo bilježi trend smanjenja u petogodišnjem periodu, pa je u tekućoj školskoj godini zabilježeno smanjenje broja učenika za 940, što izraženo u procentima iznosi 19,31%.

Ukupan broj učenika koji se obrazuju u srednjim školama u Kantonu Sarajevo u školskoj 2018/19. godini je **16.111**.

Kanton 10

U školskoj 2018/19. godini, u prvi razred srednje škole u Kantonu 10 upisana su 573 učenika, što je 9 učenika ili 1,55% manje u odnosu na prethodnu školsku godinu. Od resornog kantonalnog ministarstva nismo dobili podatke o broju upisanih učenika po vrsti srednje škole koju su upisali.



Posmatranjem grafičkog prikaza kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu, mogu se konstatirati značajne fluktuacije. Najveći broj upisanih učenika (697) zabilježen je u godini početka posmatranja, dok je najmanji broj učenika (397) upisan u školskoj 2015/16. godini, upravo kada je upisana prva generacija učenika koji su u ovom kantonu pohađali devetogodišnje osnovno obrazovanje. U odnosu na školsku 2014/15. godinu, u aktuelnoj školskoj godini broj učenika je smanjen za 124, što predstavlja smanjenje od 17,79%.

Ukupan broj učenika u srednjim školama u Kantonu 10 u školskoj 2018/19. godini je **1.967**.

2.2. Zbirni podaci o broju učenika srednjih škola u školskoj 2018/19. godini u Federaciji BiH i kretanje broja učenika srednjih škola u petogodišnjem periodu

Tabela 4: Broj učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine u školskoj 2018/19. godini

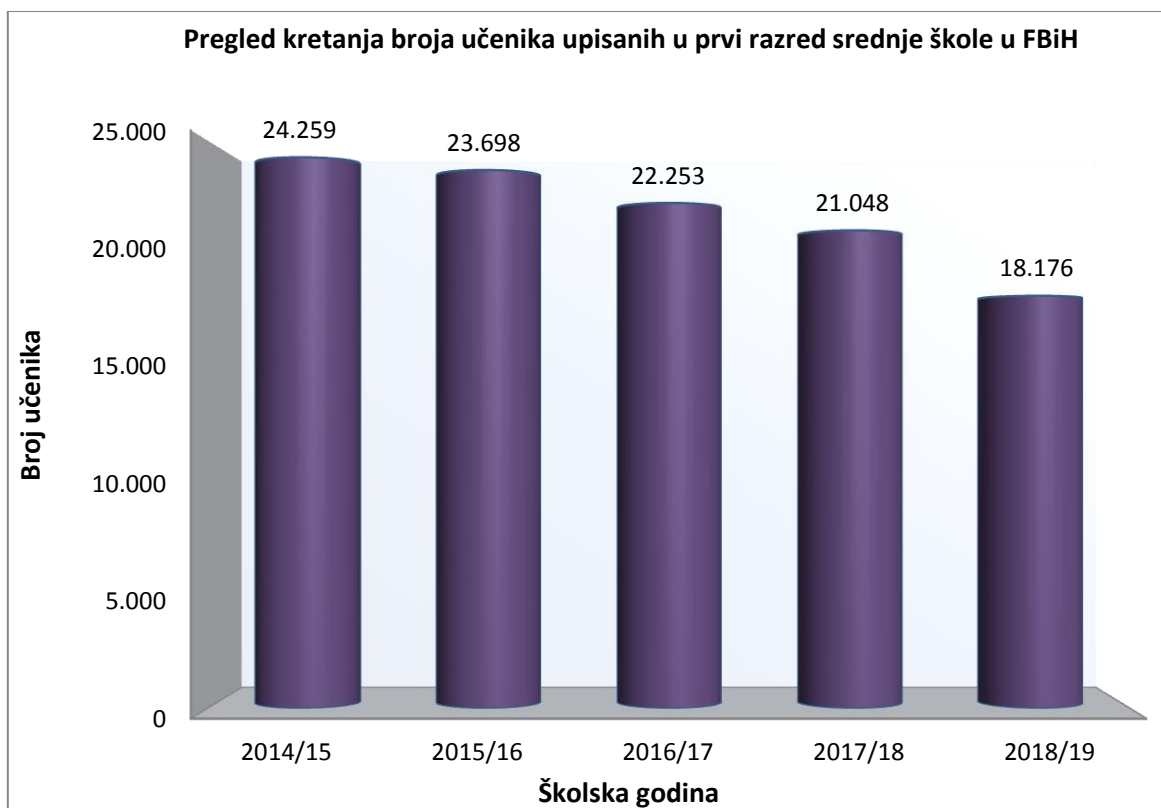
| Redni broj | Kanton | Broj učenika | |
|-------------------------|--------------------------|---------------|---------------|
| | | Prvi razred | Ukupno: |
| 1. | Unsko-sanski | 2.389 | 8.746 |
| 2. | Posavski | 290 | 1.094 |
| 3. | Tuzlanski | 4.195 | 15.867 |
| 4. | Zeničko-dobojski | 3.116 | 11.606 |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 218 | 903 |
| 6. | Srednjobosanski | 1.074 | 8.464 |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 1.714 | 7.260 |
| 8. | Zapadnohercegovački | 679 | 3.570 |
| 9. | Kanton Sarajevo | 3.928 | 16.111 |
| 10. | Kanton 10 | 573 | 1.967 |
| ∑ Federacija BiH | | 18.176 | 75.588 |

Izvor: Podaci u tabeli 4 prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja

Tabela 5: Pregled kretanja broja upisanih učenika u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2014/15 – 2018/19. godina

| Redni broj | Kanton | Školska godina | | | | | Povećanje/ smanjenje e-a | % promjene (f/a)·100% |
|-------------------------|--------------------------|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------------------------|--------------------------|
| | | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 | 2017/18 | 2018/19 | | |
| | | a | b | c | d | e | f | g |
| 1. | Unsko-sanski | 3.188 | 2.843 | 2.659 | 2.510 | 2.389 | -799 | -25,06% |
| 2. | Posavski | 411 | 318 | 342 | 279 | 290 | -121 | -29,44% |
| 3. | Tuzlanski | 4.076 | 4.743 | 4.497 | 4.370 | 4.195 | 119 | 2,92% |
| 4. | Zeničko-dobojski | 4.454 | 4.093 | 3.812 | 3.529 | 3.116 | -1.338 | -30,04% |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 330 | 298 | 251 | 227 | 218 | -112 | -33,94% |
| 6. | Srednjobosanski | 3.063 | 3.088 | 2.839 | 2.677 | 1.074 | -1.989 | -64,94% |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 2.064 | 2.401 | 2.290 | 1.885 | 1.714 | -350 | -16,96% |
| 8. | Zapadnohercegovački | 1.108 | 1.012 | 1.004 | 976 | 679 | -429 | -38,72% |
| 9. | Kanton Sarajevo | 4.868 | 4.505 | 4.004 | 4.013 | 3.928 | -940 | -19,31% |
| 10. | Kanton 10 | 697 | 397 | 555 | 582 | 573 | -124 | -17,79% |
| ∑ Federacija BiH | | 24.259 | 23.698 | 22.253 | 21.048 | 18.176 | -6.083 | -25,08% |

Izvor: Podaci u tabeli 5 za školsku 2014/15, 2015/16, 2016/17. i 2017/18. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 221/2015, 238/2016, 253/2017. i 273/2018. Podaci koji se odnose na školsku 2018/19. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja



U grafikonu su dati zbirni podaci za Federaciju BiH

Analizom kretanja broja učenika prvog razreda srednjih škola u Federaciji BiH u periodu školska 2014/15 – 2018/19. godina, može se primijetiti da je u petogodišnjem periodu došlo do značajnog smanjenja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola. Prema zbirnim podacima za Federaciju BiH, broj učenika prvih razreda srednjih škola u tekućoj školskoj godini u odnosu na školsku 2014/15. godinu smanjio se za 6.083 učenika ili **25,08%**.

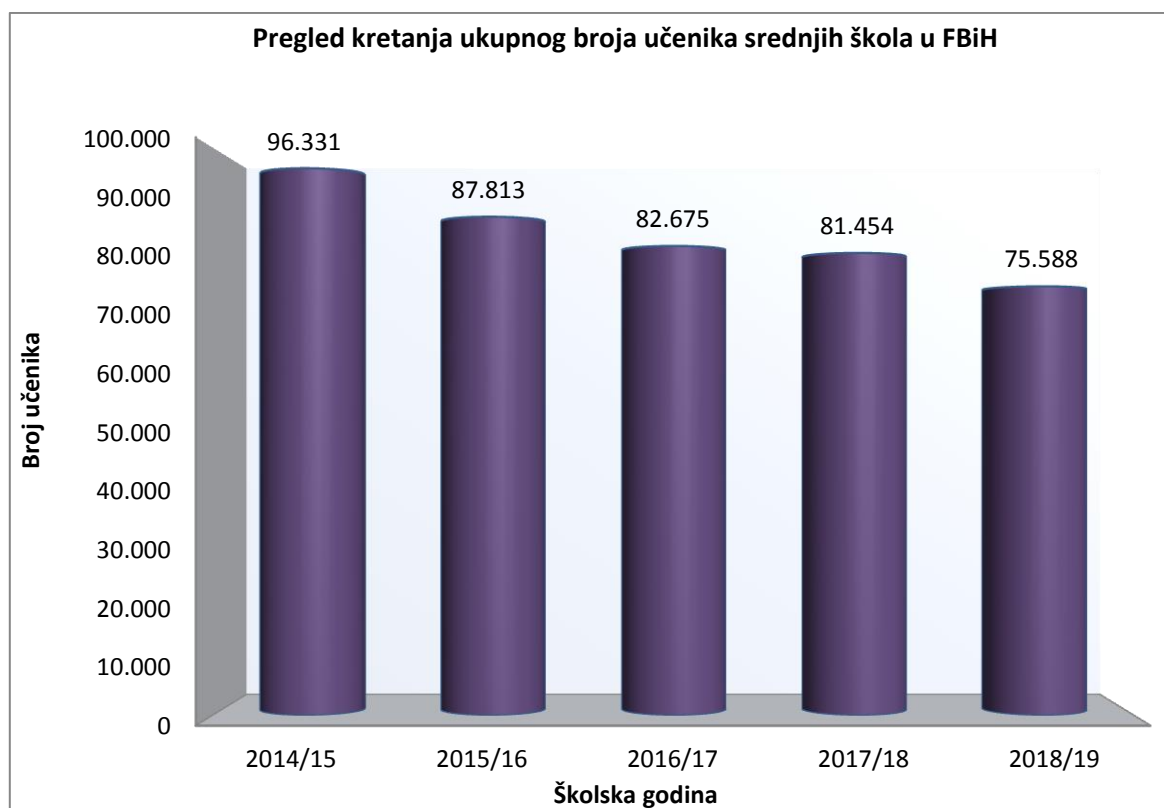
Posebno izražen pad broja upisanih učenika zabilježen je u Srednjobosanskom i Zapadnohercegovačkom kantonu, i to iz razloga što je u ta dva kantona u srednje škole upisana prva generacija koja je pohađala devetogodišnju osnovnu školu i koja je bila malobrojnija od prethodnih generacija radi toga što se dio roditelja prve generacije učenika odlučio za odgođen upis učenika u prvi razred osnovne škole (umjesto sa predviđenih šest godina, tek naredne godine s navršenih sedam godina). Pored navedenog, drugi razlog koji je također uticao na smanjenje broja učenika u prvom razredu srednje škole u Federaciji BiH je stalni pad broja stanovnika u ovoj starosnoj grupi. Ovaj pad je, s jedne strane, uzrokovan padom nataliteta, prisutnim već niz godina, a koji se do sada manifestirao u vidu smanjenog upisa učenika u osnovne škole, a sada se jasno odražava i na nivo srednjeg obrazovanja, dok je, s druge strane, evidentan negativan saldo vanjskih migracija ove starosne grupe u okviru posmatranog perioda.

Ukoliko posmatramo kretanje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu po kantonima, moguće je konstatirati da je u svim kantonima, izuzev Tuzlanskog, evidentirano smanjenje broja učenika u tekućoj školskoj godini u odnosu na početak posmatranog perioda. Najveće procentualno smanjenje broja učenika upisanih u prvi razred srednje škole u petogodišnjem periodu zabilježeno je u Srednjobosanskom kantonu (-64,94%), Zapadnohercegovačkom kantonu (-38,72%) te Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde (-33,94%).

Tabela 6: Pregled kretanja broja učenika u srednjim školama u Federaciji Bosne i Hercegovine za period školska 2014/15 – 2018/19. godina

| Redni broj | Kanton | Školska godina | | | | | Povećanje/ smanjenje e-a | % promjene (f/a)-100% |
|------------|--------------------------|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------------------------|--------------------------|
| | | 2014/15 | 2015/16 | 2016/17 | 2017/18 | 2018/19 | | |
| | | a | b | c | d | e | f | g |
| 1. | Unsko-sanski | 11.058 | 10.239 | 9.619 | 9.496 | 8.746 | -2.312 | -20,91% |
| 2. | Posavski | 1.600 | 1.413 | 1.300 | 1.160 | 1.094 | -506 | -31,63% |
| 3. | Tuzlanski | 19.226 | 16.850 | 15.751 | 15.966 | 15.867 | -3.359 | -17,47% |
| 4. | Zeničko-dobojski | 16.228 | 14.778 | 14.478 | 14.006 | 11.606 | -4.622 | -28,48% |
| 5. | Bosansko-podrinjski | 1.202 | 1.031 | 948 | 964 | 903 | -299 | -24,88% |
| 6. | Srednjobosanski | 12.333 | 11.420 | 10.610 | 10.087 | 8.464 | -3.869 | -31,37% |
| 7. | Hercegovačko-neretvanski | 9.621 | 9.386 | 8.614 | 8.089 | 7.260 | -2.361 | -24,54% |
| 8. | Zapadnohercegovački | 4.419 | 4.265 | 4.029 | 3.803 | 3.570 | -849 | -19,21% |
| 9. | Kanton Sarajevo | 17.904 | 16.148 | 15.285 | 15.926 | 16.111 | -1.793 | -10,01% |
| 10. | Kanton 10 | 2.740 | 2.283 | 2.041 | 1.957 | 1.967 | -773 | -28,21% |
| Σ | Federacija BiH | 96.331 | 87.813 | 82.675 | 81.454 | 75.588 | -20.743 | -21,53% |

Izvor: Podaci u tabeli 6 za školsku 2014/15, 2015/16, 2016/17. i 2017/18. godinu preuzeti su iz statističkih biltena Federalnog zavoda za statistiku br. 221/2015, 238/2016, 253/2017. i 273/2018. Podaci koji se odnose na školsku 2018/19. godinu prikupljeni su od resornih kantonalnih ministarstava i iz sredstava javnog informiranja



U grafikonu iznad dati su zbirni podaci za Federaciju BiH

Posmatranjem kretanja ukupnog broja učenika u srednjim školama u Federaciji BiH u periodu školska 2014/15 – 2018/19. godina, može se konstatirati da je u petogodišnjem periodu došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 20.743 učenika ili **21,53%**. Stoga, evidentan je trend konstantnog smanjenja broja učenika.

Ukoliko analiziramo procenete smanjenja ili povećanja broja učenika u petogodišnjem periodu po kantonima, možemo utvrditi da je u svim kantonima došlo do smanjenja broja učenika u srednjim školama, a najveće smanjenje zabilježeno je u Posavskom (-31,63%) i Srednjobosanskom kantonu (31,37%), a zatim u Zeničko-dobojskom (-28,48%) i Kantonu 10 (28,21%).

REZIME

U Federaciji Bosne i Hercegovine obavezno devetogodišnje osnovno obrazovanje uvedeno je u školskoj 2004/05. godini u Unsko-sanskom, Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i Kantonu Sarajevo, a od školske 2009/10. godine provodi se u svim kantonima Federacije BiH. U kantonima koji su zadnji prešli na devetogodišnje osnovno obrazovanje, prva generacija učenika koji su završili devetogodišnje osnovno obrazovanje u tekućoj školskoj godini upisala se u prvi razred srednje škole (Srednjobosanski, Zapadnohercegovački i škole u Hercegovačko-neretvanskom kantonu koje realiziraju nastavni plan i program Zavoda za školstvo Mostar). S obzirom na to da je u svim kantonima zabilježeno da je prva generacija koja je pohađala osnovnu školu po devetogodišnjem programu bila malobrojnija od generacija prije i poslije nje, to se ove godine, očekivano, odrazilo i na smanjen broj upisanih učenika u prvi razred srednje škole u Srednjobosanskom i Zapadnohercegovačkom kantonu.

Nastava u osnovnim i srednjim školama u školskoj 2018/19. godini počela je 3. septembra 2018. godine u svim kantonima u Federaciji BiH.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2014/15. do školske 2018/19. godine, može se uočiti smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred osnovne škole. Broj učenika upisanih u prvi razred osnovne škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 2.215 učenika ili 9,95%.

Ukupan broj učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine se, također, kontinuirano smanjivao u periodu školska 2014/15 – 2018/19. godina. Broj učenika osnovnih škola u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 10.398 učenika ili **5,34%**.

Vrijedi navesti da je obuhvat djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu potpun ili skoro potpun u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde, Zeničko-dobojskom, Kantonu Sarajevo i Kantonu 10. Visok procenat obuhvata djece programima predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu prisutan je i u Tuzlanskom kantonu, dok je u Hercegovačko-neretvanskom kantonu zabilježeno povećanje broja djece obuhvaćene predškolskim odgojem i obrazovanjem u odnosu na prethodnu godinu. Osiguranje predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu značajno je radi smanjenja inicijalnih razlika među učenicima u predznanju i pripremljenosti za osnovnu školu, čime se doprinosi stvaranju jednakih mogućnosti za postizanje uspjeha u osnovnom obrazovanju za svu djecu.

Analizom trenda kretanja broja učenika upisanih u prvi razred srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine od školske 2014/15. do školske 2018/19. godine,

može se uočiti smanjenje broja učenika koji se upisuju u prvi razred srednje škole. Broj učenika upisanih u prvi razred srednje škole u Federaciji BiH se u petogodišnjem periodu smanjio za 6.083 ili **25,08%**.

Kada se analizira struktura učenika prvih razreda srednjih škola prema vrsti škole koju su upisali, a bazirano na podacima šest kantona koji su dostavili ove podatke, evidentno je da najveći broj učenika upisuje **srednje tehničke i srodne škole** (procenti se kreću od 42% do 56% učenika zavisno od kantona), **zatim srednje stručne škole u trogodišnjem trajanju** (19-37% učenika zavisno od kantona), **potom gimnazije** (procenti se kreću od 13% do 31% zavisno od kantona), dok vjerske škole upisuje oko 3% učenika, a umjetničke škole od 1 - 2% učenika, u kantonima koji imaju takve škole. Ova kretanja su značajna jer ukazuju da se učenici sada pretežno opredjeljuju za srednje usmjereno obrazovanje (srednje tehničke i srodne i srednje stručne škole), dok gimnazije dolaze tek na treće mjesto po broju upisanih učenika. Navedeni trendovi mogu biti izvjestan pokazatelj da se obrazovanje u posljednje vrijeme više usklađuje sa potražnjom na tržištu rada, te da učenici i sami sve češće biraju ona zanimanja i struke sa kojim imaju više izgleda da nađu zaposlenje ili da nakon završenog srednjeg obrazovanja upišu one fakultete koji nude bolje perspektive za zaposlenje nakon svršenog studija.

Analizom kretanja ukupnog broja učenika srednjih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da je u periodu školska 2014/15 – 2018/19. godina došlo do smanjenja broja učenika srednjih škola za 20.743 učenika, odnosno **21,53%**.

Razlozi kontinuiranog smanjenja broja učenika osnovnih i srednjih škola u Federaciji BiH mogu se tražiti, prvenstveno, u negativnim demografskim trendovima koji uključuju pad nataliteta posljednjih godina, ali i migracijama stanovništva koje uključuju i iseljenja porodica sa maloljetnom djecom u druge države.

PREPORUKE

Preporuka 1. Potrebno je svoj djeci predškolskog uzrasta osigurati mogućnosti da budu uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu, u skladu s članom 16. Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, radi unapređenja mogućnosti za uspješan početak i nastavak obrazovanja za svako dijete.

Preporuka 2. Potrebno je uspostaviti efikasan sistem evidentiranja djece koja ne upisuju osnovnu i srednju školu i koja napuštaju osnovno i srednje obrazovanje prije njegovog završetka s ciljem postizanja potpunog obuhvata djece osnovnim obrazovanjem i sprečavanja napuštanja obrazovanja prije sticanja prve kvalifikacije.

Preporuka 3. Potrebno je osigurati pravo upisa u osnovnu školu djeci koja nisu evidentirana u matične knjige rođenih i olakšati procedure upisa za djecu pripadnika romske nacionalnosti, djecu stranih državljana i drugu djecu koja mogu imati birokratske prepreke prilikom upisa u osnovnu školu.

Preporuka 4. Potrebno je razvijati i podržati programe naknadnog sticanja osnovnog i srednjeg obrazovanja za odrasle bez kvalifikacije i osigurati određena sredstva za ovu namjenu iz federalnog, kantonalnih i općinskih budžeta.

Preporuka 5. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, u saradnji s kantonalnim ministarstvima obrazovanja, treba nastaviti provoditi projekat nabavke besplatnih udžbenika za djecu iz socijalno ugroženih porodica i transformirati ga u redovan program za koji će se svake godine izdvajati sredstva iz federalnog i kantonalnih budžeta.

Preporuka 6. Općine i kantoni svake godine u svojim budžetima trebaju alocirati dovoljno sredstava za osiguranje besplatnog prijevoza učenicima osnovnih škola, te za sufinansiranje nabavke besplatnih udžbenika za socijalno ugrožene učenike u skladu s kantonalnim propisima koji reguliraju ovo pitanje.

Preporuka 7. S obzirom na kontinuiran trend smanjenja broja učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju i neminovne posljedice viška prosvjetnog kadra, predlažemo da se viškovi kadra ne rješavaju kreiranjem odjeljenja sa manjim brojem učenika nego što je propisano važećim pedagoškim standardima i normativima, nego da se ovaj kadar uključi u programe edukacije i pripreme za rad u inkluzivnom obrazovanju u vidu asistenata u nastavi.

Preporuka 8. Potrebno je nastaviti s naporima na usklađivanju upisne politike za srednje obrazovanje s trendovima i potražnjom na tržištu rada kako bi se osiguralo da se učenici obrazuju za ona zanimanja i struke za kojima postoji potražnja na tržištu rada. Također je potrebno unaprijediti djelatnost karijerne orijentacije u Federaciji BiH kako bi se omogućilo učenicima adekvatno informiranje i savjetovanje u svrhu izbora najadekvatnijeg daljeg obrazovanja ili zanimanja za svakog učenika koji završava osnovno i srednje obrazovanje.